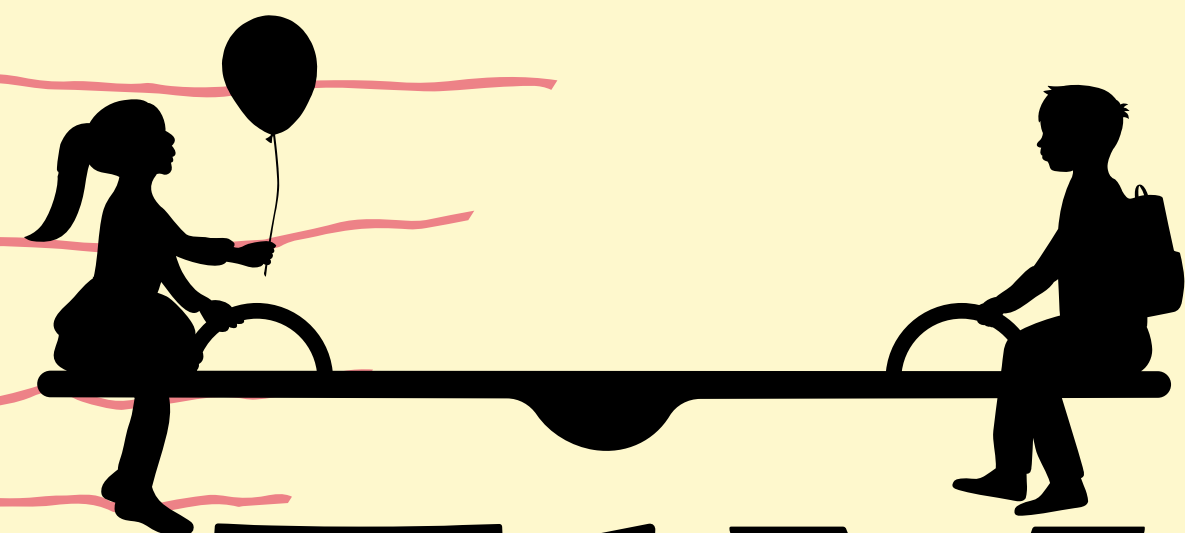
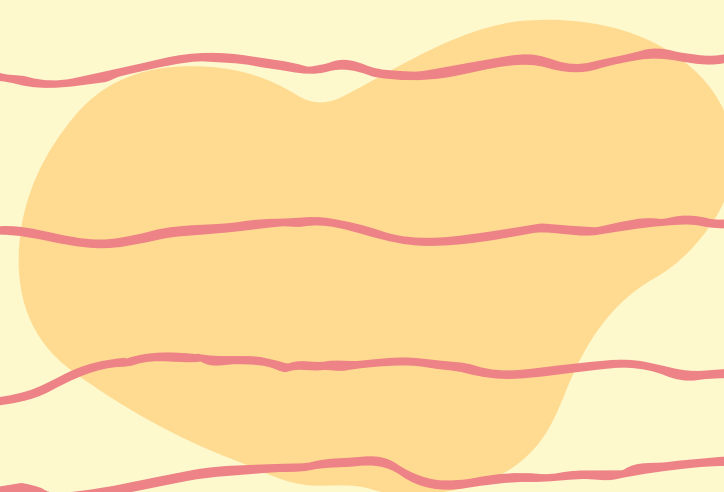
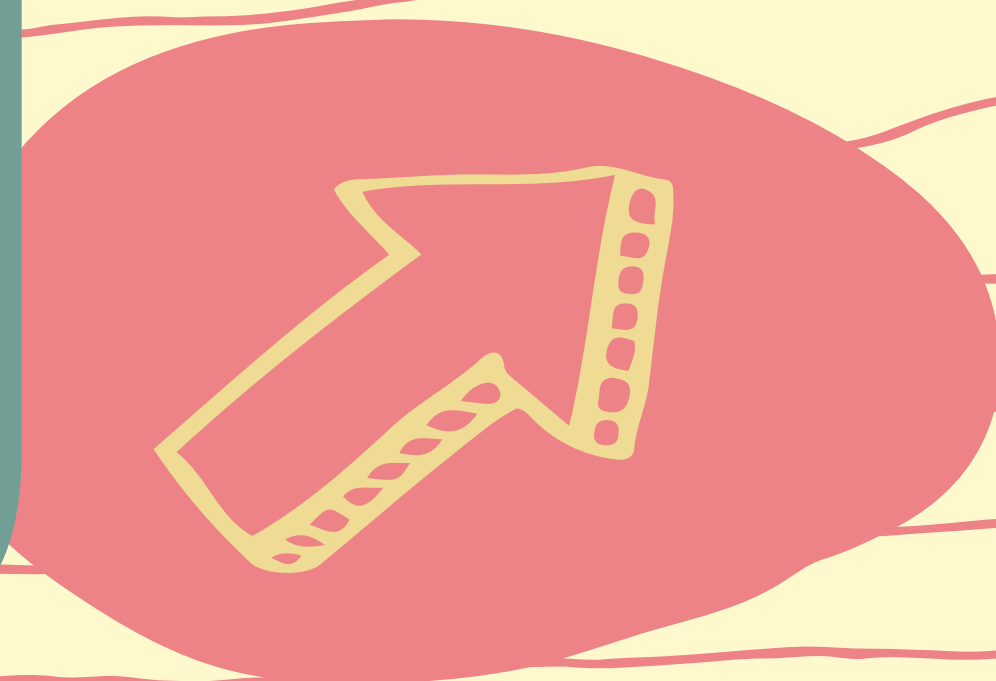
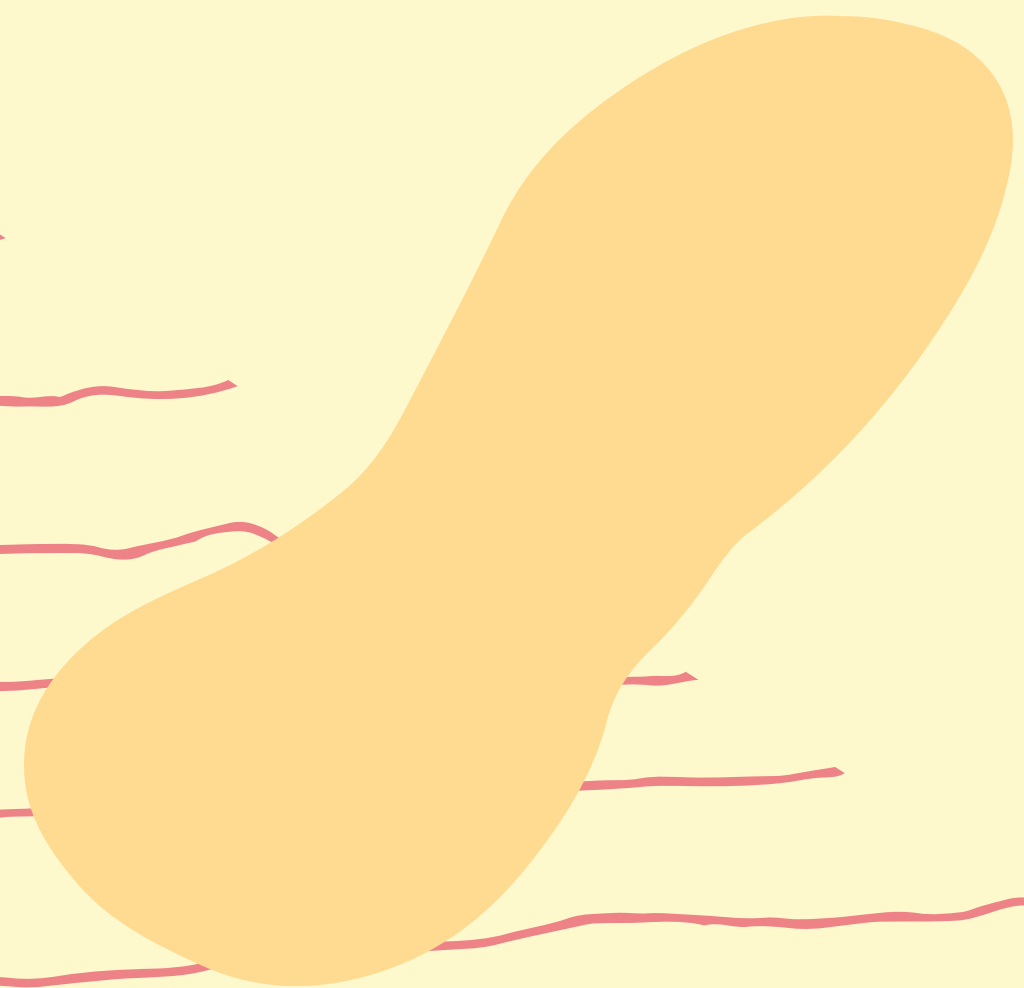
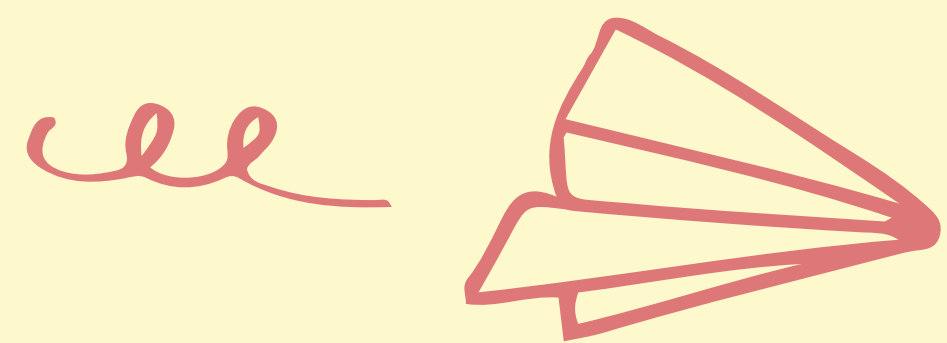

PĀREJĀ IR MŪŠU MISIJA

Semināra modulis

TIM
TRANSITION IS OUR MISSION

Ar prieku iepazīstinām jūs ar šo apmācību moduli veiksmīgas bērnu pārejas no pirmsskolas uz skolu nodrošināšanai. Modulis tika izstrādāts projekta TIM - „Pāreja ir mūsu misija” - ietvaros.

TIM – Transition is our mission

Projekta uzmanības centrā bija pirmsskolas un skolas profesionāļu izpratnes padziļināšana par to, cik svarīgi ir nodrošināt vienmērīgu bērnu pāreju no pirmsskolas uz skolu un pedagogu kompetenču stiprināšana šajā jomā.

Šī moduļa mērķa grupa ir visi pieaugušo izglītotāji, kas nodrošina apmācības pirmsskolas un skolas pedagogiem un vēlētos iekļaut apmācībās arī tēmu par bērnu kvalitatīvas pārejas nodrošināšanu no pirmsskolas uz skolu.

Modulis sastāv no piecām daļām, kas nosaka piecas apmācības dienas. Katra daļa ietver:

- 1) Apmācības satura mērķi;
- 2) Aktivitāšu plānojumu un aprakstu, to ilgumu un nepieciešamos resursus;
- 3) Detalizētu apraksts par to, kā katra aktivitāte tiek īstenota.

Resursu sadaļā ir piezīmes, kas attiecas uz PPP (Power Point prezentācijām) vai Pielikumiem.

[PPP]

Piezīme **PPP** ir pamudinājums moderatoram sagatavot prezentāciju, pamatojoties uz saturu, kas ietverts konkrētajā nodaļā. Piezīmes Pielikums norāda uz dažādām darblapām, kas attiecas uz noteiktām aktivitātēm.

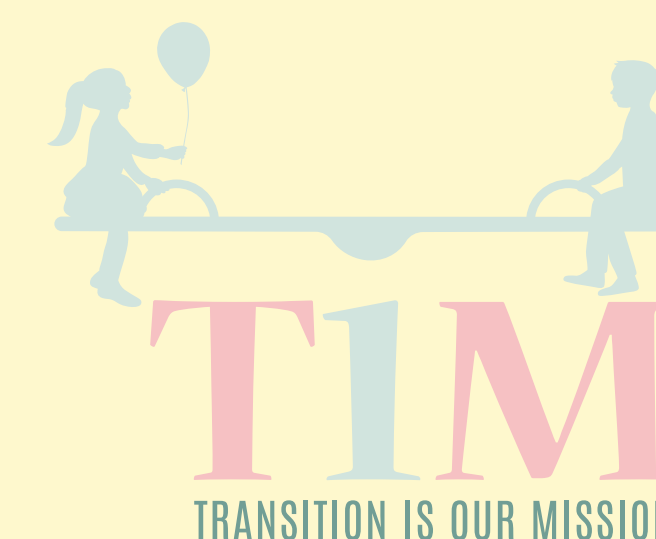
PIELIKUMS

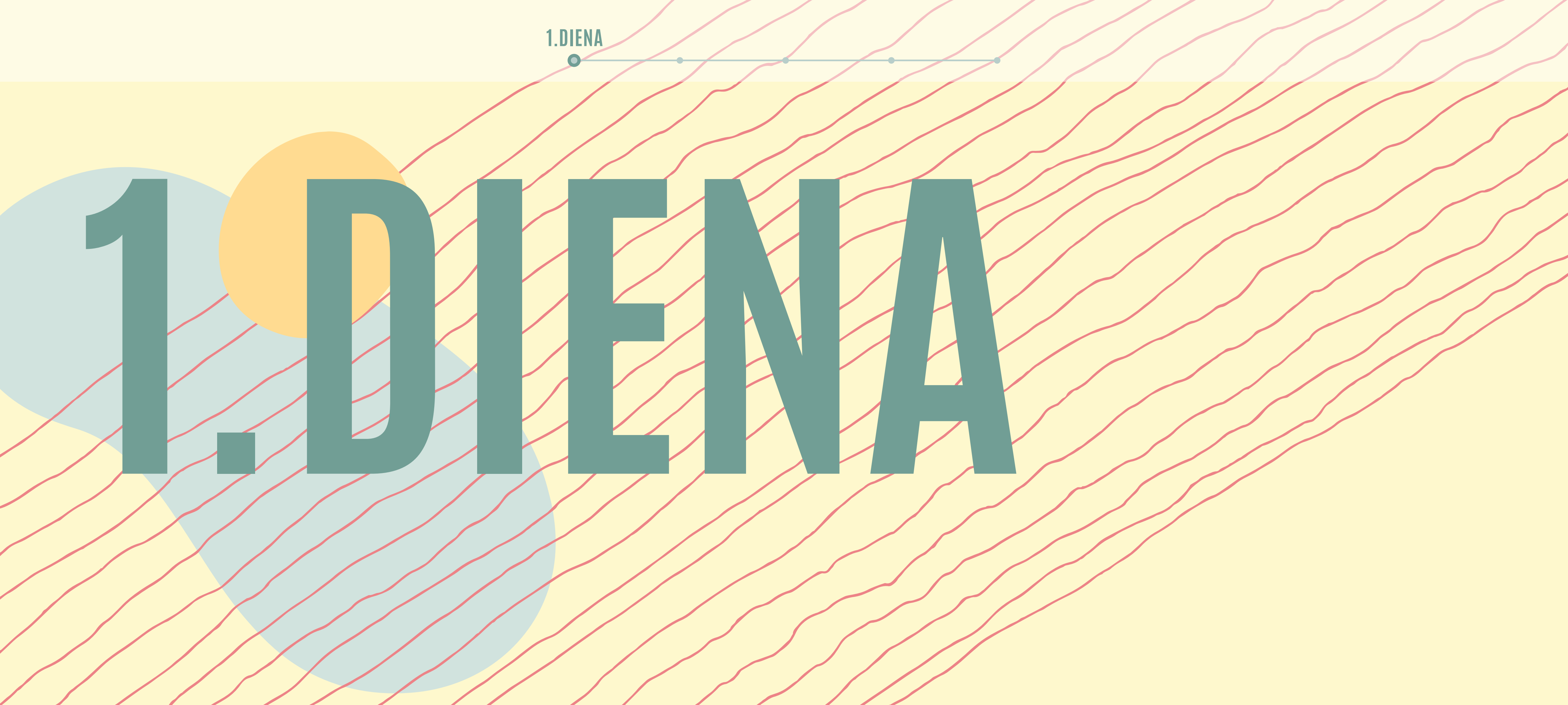
Katrs **pielikums** ir numurēts, paredzēts drukāšanai un iekļauts katras nodaļas beigās.

Ar šo moduli mēs vēlamies veicināt augstāku kopēju pirmsskolas un skolas skolotāju apmācību kvalitāti. Jūs varat vadīt visu apmācību, pamatojoties uz šo moduli vai izmantot to tikai kā pamatu savu apmācību plānošanai. Abos gadījumos saturs ir jāpielāgo jūsu nacionālajam kontekstam.

Novēlam veiksmi apmācību plānošanā un norisē, lai nodrošinātu vienmērīgu bērnu pāreju no pirmsskolas uz skolu!

TIM projekta komanda

1. DIENA

Piedaloties pirmās dienas aktivitātēs, dalībnieki:

- 1) papildinās zināšanas par to, cik svarīgi ir mīkstināt pāreju no bērnudārza uz skolu
- 2) iegūs zināšanas par mūsdienu pārejas modeļiem
- 3) palielinās izpratni par visu pārejā iekļauto ieinteresēto pušu vajadzībām kā veiksmīgas plānošanas priekšnoteikumu
- 4) palielinās zināšanas par nepārtrauktības veidiem, kas ir svarīgi pārejas mīkstināšanai
- 5) pilnveidos zināšanas par pārejas prakses intensitātes noteikšanas kritērijiem
- 6) papildināt zināšanas par veiksmīgas pārejas prakses elementiem

AKTIVITĀTES	LAIKS	RESURSI
Ievadnodarbība - iepazīšanās, semināra gaidas un rezultāti	60 min.	Google Jamboards/līm- lapiņas
Pārejas definēšana pārejas definīcija, kvalitatīvas pārejas nozīme, tradicionālie pārejas modeļi v.s. mūsdienu pārejas modeļi	10 min.	PPP
Skolotāju, bērnu un vecāku vajadzības pārejas periodā – aktivitāte un pārdomas Pārejas mīkstināšanas priekšrocības visām ieinteresētajām personām	50 min.	Pielikums: <i>Pāreja ietekmē visu izglītojamo kopienu</i>
Pārtraukums 20 min.		
Nepārtrauktības nodrošināšana no bērnudārza līdz skolai Kā definēt pārejas prakses intensitāti? nodarbība par pārejas prakses intensitātes noteikšanas kritērijiem	30 min.	PPP
Labās prakses piemēru prezentācijas pārejas jomā + grupas refleksija	50 min.	Pielikums: <i>Trīs nepārtrauktības veidi, kas ir svarīgi, lai mīkstinātu pāreju no bērnudārza uz skolu</i> Pielikums: <i>Pārejas aktivitātes intensitātes kritēriju noteikšana,</i>
Kas padara pārejas praksi veiksmīgu? nodarbība par veiksmīgas pārejas prakses elementiem, kas saistīti ar iepriekšējiem piemēriem	10 min.	Pielikums: <i>Vinjetes</i>
Noslēguma komentāri un jautājumi	10 min.	Pārrunāšana

Piezīme: 1. dienas pielikumi tiks nosūtīti iepriekš.

IEVADNODARBĪBA - IEPAZĪŠANĀS, SEMINĀRA GAIDAS UN REZULTĀTI

Mērķis:

Dalībniekiem būs iespēja iepazīt vienu otru, izteikt savas gaidas un apsvērt savu ieguldījumu jaunu prasmju un zināšanu apgūvē.

Laiks:

Aktivitāte:

Vadītājiem vispirms jāiepazīstina ar grupas sastāvu – pirmsskolas skolotāji, skolas skolotāji, direktori, speciālisti, mudinot viņus iepazīstināt ar sevi, metot viens otram bumbu. Tāpat dalībniekiem uz vārdu kartēm pie saviem vārdiem jānorāda, vai viņi nāk no bērnudārza vai skolas, jo tas būs svarīgi, lai viņus sadalītu viendabīgās vai heterogēnās grupās.

Pēc tam vadītājs sniedz īsu ievadu, norādot uz dažiem nacionālās izpētes rezultātiem (konkrētā valstī), kas veicināja motivāciju vadīt apmācību par pārejas tēmu.

Piemēram, šie ir daži atklājumi par situāciju Slovēnijā, ko var izmantot šajā semināra daļā Slovēnijā veiktajām apmācībām:

86% pirmsskolas skolotāju un 69% skolu skolotāju no Slovēnijas ziņoja, ka viņi nepiedalās iespējās veidot vienotu izpratni par izglītības praksi. Tajā pašā laikā lielākā daļa pedagogu, kas piedalījās izpētē (60% pirmsskolas skolotāju un 74% skolu skolotāju), uzskata, ka regulāras savstarpējas tikšanās palīdzētu mazināt atšķirības mācību vidē. Visbeidzot, pat 69% pirmsskolas skolotāju un 80% skolu skolotāju ziņo, ka vēlētos piedalīties profesionālās pilnveides pasākumos par pārejas tēmu ar mērķi sniegt labāku atbalstu bērniem pārejā no bērnudārza uz skolu. Šo iemeslu dēļ mēs esam ļoti priecīgi, ka esat šeit pulcējušies uz kopīgu apmācību kursu, abu sistēmu profesionāļi par šo aktuālo un svarīgo tēmu (Pāreja ir mūsu misija, 2022).

Nākamajai aktivitātei iepriekš jāsagatavo divas Google Jamboard lapas (<https://jamboard.google.com>).

1. Vadītājs aicina dalībniekus uzrakstīt vienu vai vairākas gaidas no šī semināra uz post-it lapiņām pirmajā Jamboard lapā ar uzrakstu "ES ŅEMU".
2. Vadītāji atgādina dalībniekiem, ka apmācību iznākums daļēji ir atkarīgs no pašiem dalībniekiem un no tā, ar ko "viņi nāk uz semināru". Aicina dalībniekus padomāt par to, ko viņi atnes līdzī uz apmācību. Palūdziet to uzrakstīt uz citas līmlapiņas, un izlikt to uz Jamboard lapas "ES DODU".

Noslēgumā vadītājs iepazīstina ar plānotajiem semināra rezultātiem un precizē, ko dalībnieki varēs iegūt no apmācībām kā atbildi uz viņu izteiktajām cerībām.

[PPP]

Pabeidzot apmācību, dalībnieki:

- papildinās zināšanas par kvalitatīvas pārejas no bērnudārza uz skolu nozīmi
- paplašinās zināšanas par mūsdienu pārejas modeļiem
- palielinās izpratni par visu to personu vajadzībām, kas iesaistītas pārejas procesā no bērnudārza uz skolu
- pratīs pašnovērtēt pārejas prakses ieviešanu
- veidos vienotu izpratni par kvalitāti, ievērojot bērncentrētu pieeju, tādās kvalitātes jomās kā mācīšanas stratēģijas un mācību vide.
- palielinās izpratni par nepieciešamību plānot partnerattiecības ar kolēģiem, ģimenēm un sabiedrību un spēš plānot sadarbības formas
- spēš noteikt kopienā pieejamos resursus, kas var veicināt pāreju
- palielinās izpratni par iekļaujošas pārejas prakses nozīmi, jo īpaši attiecībā uz bērniem no neaizsargātām grupām
- spēš plānot tālāku pārejas prakses ieviešanu un reflektēt par īstenoto praksi

PĀREJAS DEFINĒŠANA

Mērķis:

Dalībnieki palielinās izpratni par iespējamām atšķirībām starp viņu pārejas definīciju un mūsdienu pārejas modeļiem.

Laiks:

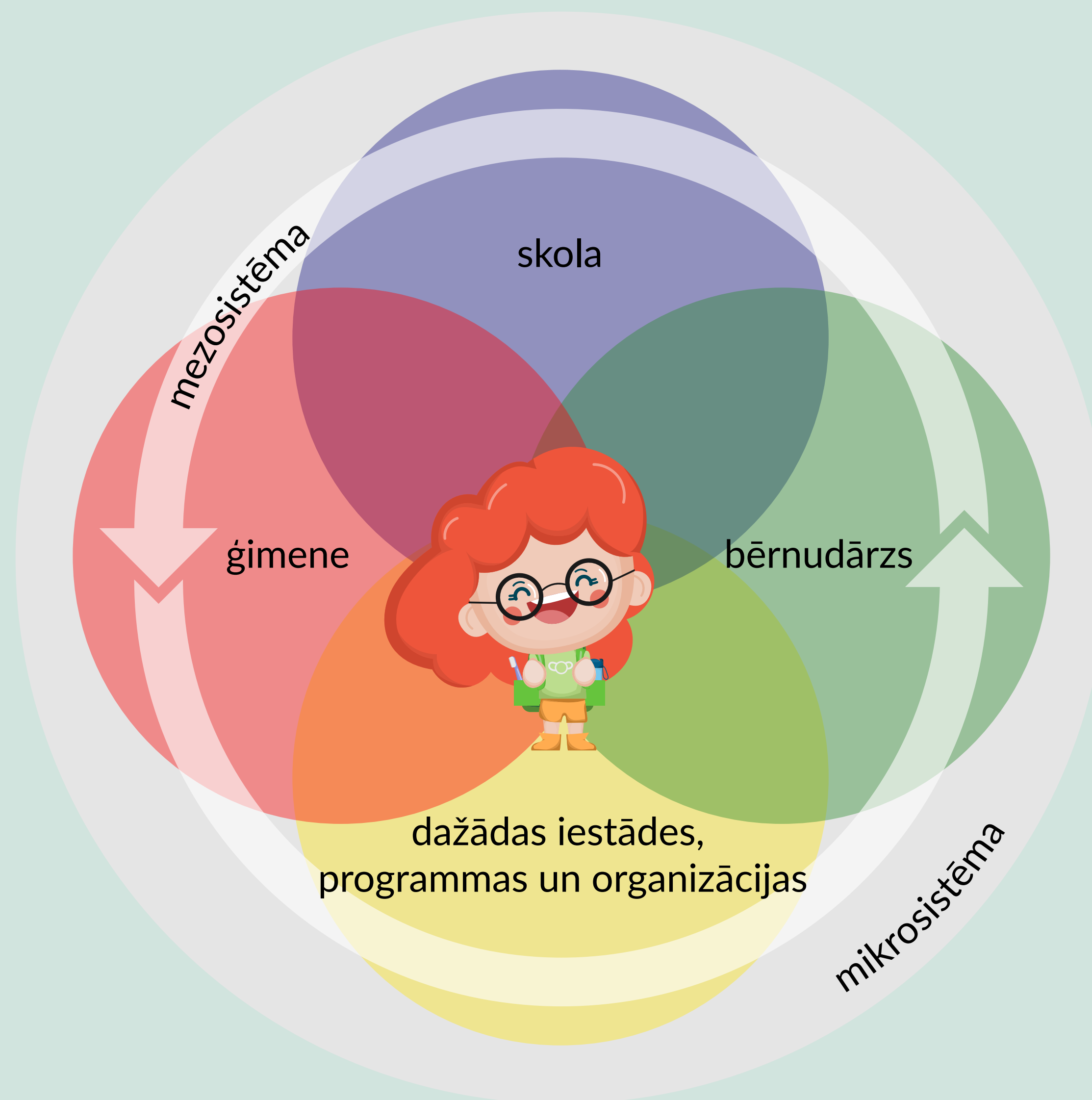

Minilekcija:

[PPP]

Pāreja no bērnudārza uz skolu ir nepārtraukts bērna, ģimenes, bērnudārza un skolas kopīgas pielāgošanās process, lai nodrošinātu veiksmīgu pāreju no vienas vides uz otru (Petriwsky, 2010).

Mūsdienu pārejas modelis, kas balstīts uz Bronfenbrenera vides teoriju, uzsver, kā bērna pāreju no bērnudārza uz skolu var saprast, tikai ņemot vērā dažādu kontekstu (piemēram, ģimenes, izglītības grupas/klasses, kopienas) ietekmi un mijiedarbību starp šiem kontekstiem, konkrētajā brīdī un laikā (Pianta, Rimm-Kaufman and Cox, 1999).

Avots: Somolanji Tokic, 2018

Šī pieeja atspoguļo pāreju no sociāli nejutīgas koncepcijas par bērna gatavību skolai, kas paredz, ka visiem bērniem ir jāattīsta noteiktas kompetences, tādējādi ignorējot katra bērna individuālo attīstību. Jēdziens par bērna gatavību skolai nozīmē, ka 'vainīgi' ir bērni, vecāki un pedagogi, radot plaisu starp pārejā iesaistītajām pusēm un ignorējot faktu, ka daži vecāki nespēj (nabadzības, zemāka izglītības līmeņa dēļ, jo viņi nerunā vairākuma valodā u.t.t.) nodrošināt pietiekami stimulējošu vidi, lai attīstītu visas kompetences, kuras no bērna tiek sagaidītas pirmajā klasē. Atšķirībā no šīs tradicionālās pieejas, modernā pieeja pārejai atzīst gatavību kā daudzlīmeņu konstrukciju. Tādējādi pāreja kļūst par visu iesaistīto dalībnieku atbildību, kas strādā kopā, lai to veicinātu.

[PPP]

Pārejas mīkstināšana ir svarīga daudzu iemeslu dēļ, piemēram:

- bērns uzņemas jaunas sociālās lomas un no viņa tiek sagaidīts, ka viņš uzturēs jaunas sociālās attiecības, vienlaikus gūstot panākumus akadēmiskajā līmenī (*Griebel un Niesel, 2009*).
- pāreja ir stresa faktors ne tikai bērnam, bet arī visiem iesaistītajiem dalībniekiem
- bērnudārza pozitīvā ietekme var mazināties vai pilnībā izzust, ja pāreja nav labi sagatavota (*Magnuson et al., 2007; Barnett and Hustedt, 1995; Woodhead, 1998; no OECD, 2017*) - 'izbalēšanas efekts'
- negatīvai pārejas pieredzei var būt ilgstošas sekas, kas var novest pie sliktākiem izglītības rezultātiem, jo īpaši bērniem no nelabvēlīgas vides (*Eiropas Komisija, Izglītības, jaunatnes, sporta un kultūras ģenerāldirektorāts, 2014*).

[PPP]

Pāreja no bērnudārza uz skolu – nacionālais konteksts

Pēc tam vadītājs sniedz īsu ievadu, norādot uz dažiem nacionālās izpētes rezultātiem (konkrēti savai valstij) par to, cik svarīgi ir nodrošināt vienmērīgu pāreju valsts līmenī.

Piemēram, šie ir daži konstatējumi par kontekstu Horvātijā, ko var izmantot šajā apmācību daļā Horvātijā veiktajām apmācībām:

Ja palūkojamies dziļāk nacionālajā kontekstā (attiecināms tikai uz Horvātiju) no Nacionālās agrinās un pirmsskolas izglītības programmas (2014) un jo īpaši no ierosinātajiem grozījumiem 2017. gada izglītības programmā, nodaļā par pirmsskolu, var lasīt kvalitātes vadlīnijas, kas saistītas ar pāreju no bērnudārza uz skolu. Diemžēl joprojām turpinās ierosināto grozījumu pieņemšana, kas ļautu izstrādāt pavaddokumentus un procedūras un lielā mērā veicinātu veiksmīgas pārejas prakses ieviešanu.

Vienlaikus kritiski jāpieiet pastāvošajai bērna psihofiziskā stāvokļa noteikšanas praksei, kas ir priekšnoteikums bērna uzņemšanai sākumskolā. Viskovičs (2018) uzskaita vairākus iemeslus, starp kuriem ir negatīvā ietekme uz bērna paštēlu, pašvērtējumu un pašapziņu, ko rada spiediens uz izmērāmiem sasniegumiem, apšaubāma objektivitāte un neatbilstība humānisma pieejai.

Visbeidzot, šķiet, ka nacionālajā pirmsskolas izglītības programmā (2014) un tās paplašinātajā redakcijā no 2017. gada akcentētais izglītības nepārtrauktības nodrošināšanas princips praksē nav īstenots. Somolanji Tokić (2018) parāda, ka starp abām sistēmām pastāv pārrāvums. Tāpat tiek norādīts, ka bērnudārzu un skolu pedagogi uzskata, ka veiksmīgas pārejas prakse ir daudz noderīgāka, nekā viņi to izmanto praksē, un ka ir nepieciešama lielāka vecāku iesaiste pārejas aktivitātēs, kā arī attieksme pret bērnu kā aktīvu līdzdalībnieku savā izglītībā (Viskovič, 2018).

Noslēgumā jāsaaka, ka ir svarīgi izpētīt, kā mēs varam atbalstīt izglītības darbiniekus, vecākus un bērnus pārejas periodā, lai saglabātu pirmsskolas izglītības pozitīvo ietekmi, ļautu bērniem viegli pāriet uz skolu un nodrošinātu vienlīdzīgus izglītības rezultātus visiem bērniem (OECD, 2017).

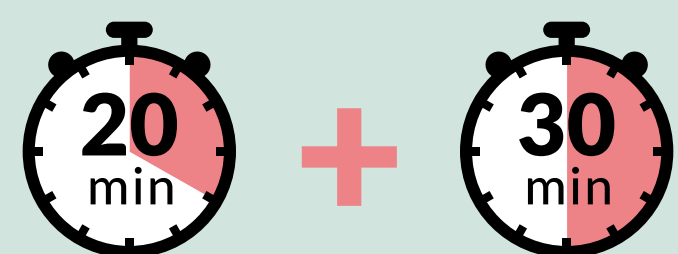
SPECIĀLISTU, BĒRNU UN VECĀKU VAJADZĪBAS PĀREJAS PERIODĀ

Mērķis:

dalībnieki apzināsies visu pārejas procesā iesaistīto ieinteresēto pušu dažādās perspektīvas, skatījumus, kas ir pirmais solis ceļā uz veiksmīgu pārejas prakses ieviešanas plānošanu pēc mūsdienu pārejas modeļa.

Laiks:

20 minūtes dalībnieku sadalīšanai un darbam grupās un pēc tam 30 minūtes

pārdomām.

Aktivitāte:

1. Dalībniekus sadala mazākās grupās un katrai grupai piešķir atšķirīgu lomu jeb skatījumu – pirmsskolas skolotājs, skolā strādājošais skolotājs, vecāks, bērns.
2. Darbojoties savā grupā, dalībnieki caur savas lomas perspektīvu apspriež un atbild uz šādiem jautājumiem:
 - *Tuvojas pāreja, ko es par to domāju?*
 - *Kā es jūtos?*
 - *Kādas ir manas vajadzības?*
3. Katras grupas pārstāvji lielajā grupā informē pārējos par savas 'lomas' secinājumiem.
4. Vadītājs izmanto pielikumu „Pāreja ietekmē visu izglītojamo kopienu”, lai veicinātu turpmāku perspektīvu pieņemšanu.

[PPP]

Atsevišķu pētījumu rezultāti (*Broström, 2008; no Viskovic, 2018*) liecina, ka pirmsskolas vecuma bērni saprot nepieciešamību doties uz skolu un ir informēti par izmaiņām un jauniem noteikumiem, taču viņi sagaida arī lielāku rotaļas apjomu.

Kā profesionāļi, bērnudārzu un skolu skolotāji darbojas dažādos līmeņos, un nav vienotas izpratnes par pāreju (*Dunlop, Fabian, 2007; Margetts and Kiening, 2013; Moss, 2013; no Somolanji Tokic, 2018*).

Visbeidzot, bērniem, kas nāk no ģimenes, kuras uzvedības un gaidu modeļi ir līdzīgi izglītības iestādē pastāvošajiem, pāreja, iespējams, būs daudz vieglāka. (*Dockett and Perry, 2007*).

leguvumi **vecākiem, atvieglojot pāreju uz skolu:**

- palielināta pārliecība par savu bērnu spējām sasniegt panākumus jaunajā vidē;
- uzlabota pašapziņa par savām spējām sazināties ar izglītības darbiniekiem un efektīvi ietekmēt izglītības sistēmu;
- lepnuma un apņemšanās sajūta par pastāvīgu iesaistīšanos savu bērnu izglītībā;
- dziļāka izpratne par pedagogu darbu un izglītības programmām, un tā novērtēšana

leguvumi **skolotājiem, atvieglojot pāreju uz skolu:**

- palielinātas zināšanas par bērniem un uzlabota spēja apmierināt individuālās vajadzības;
- palielināts vecāku un sabiedrības atbalsts;
- vairāk resursu un plašāks profesionālā atbalsta tīkls;
- palielināta informētība par pirmsskolas programmām vietējā kopienā;
- atjaunota profesionalitātes sajūta un lepnums par saviem centieniem uzrunāt mazus bērnus un viņu ģimenes.

leguvumi **bērniem, atvieglojot pāreju uz skolu:**

- nepārtrauktība ar iepriekšējo izglītības pieredzi;
- paaugstināta motivācija un atvērtība jaunai pieredzei;
- paaugstināta pašapziņa;
- uzlabotas attiecības ar citiem bērniem un pieaugušajiem; un
- lielāka uzticēšanās sajūta starp skolotājiem un bērniem

NEPĀRTRAUKTĪBAS NODROŠINĀŠANA NO BĒRNUDĀRZA LĪDZ SKOLAI

Mērķis:

Dalībnieki uzzinās par trīs nepārtrauktības veidiem, kas jāņem vērā, plānojot pāreju.

Lai veiksmīgi apmierinātu visu iesaistīto ieinteresēto pušu vajadzības, plānojot pāreju, jāņem vērā trīs nepārtrauktības veidi: **profesionālā, pedagoģiskā un attīstības nepārtrauktība**. (OECD, 2017)/ Pielikums „Trīs nepārtrauktības veidi, kas ir svarīgi, lai mīkstinātu pāreju no bērnudārza uz skolu”:

Laiks:

Profesionālā nepārtrauktība ir pirmsskolas personāla un sākumskolas skolotāju gatavība veicināt bērnu pāreju uz pamatzglītību.

Tai nepieciešams:

- pirmsskolas un skolas skolotāji saņem atbilstošu sākotnējo un tālākizglītības apmācību (sākotnējās sagatavošanas līmeņu un satura saskaņošana, plašāka un atbilstošāka specifiska apmācība tieši par pārejas procesu, kopīga pirmsskolas un skolas skolotāju izglītošana, starpinstitūciju mācību kopienas (skolas un pirmsskolas skolotāji, konsultanti uc.)
- atbalsts, ko sniedz strukturālā un procesuālā vide, kurā profesionāli darbojas (salīdzināma darba vide, alga un darba pabalsti, kā arī statusa un atzinības līmeņu atšķirības starp pirmsskolas un sākumskolas profesionāļiem, tiesiskais ietvars informācijas apmaiņai, laiks un fiziskie apstākļi sadarbībai u.t.t.)

Profesionālo nepārtrauktību var uzskatīt par veicinošu faktoru vai pat priekšnoteikumu pedagoģiskās un attīstošās prakses nepārtrauktības nodrošināšanai.

Pedagoģiskā nepārtrauktība attiecas uz pedagoģiskiem aspektiem, kas atvieglo bērnu pāreju no pirmsskolas uz sākumskolu, ietverot mācību programmas un pedagoģiskās pieejas, mācību standartus un attīstības mērķus un strukturālos aspektus, kas ietekmē bērnu ikdienas pirmsskolas un skolas pieredzi (OECD, 2021).

Tā ietver:

- darbu pie atšķirībām un nekonsekvencēm mācību programmās (piem., integrētā mācību satura struktūra un nacionālās vadlīnijas)
- kopīgas pedagoģiskās izpratnes starp abām sistēmām veidošanas veicināšanu (piemēram, bērncentrētas pieejas izpausmes – telpas organizēšana aktivitāšu centros, rutīnas un procedūras, piemēram, rīta aplis, aicinot ikvienu un veicinot piederības sajūtu; mācīšanās stratēģijas – aktīva mācīšanās; iekļaušana - demokrātisku procesu nodrošināšana; sadarbība ar vecākiem - vecākiem kā partneri, izvērtēšana un plānošana - bērnu portfolio u.c.)
- konsekventa pedagoģijas nodrošināšana pārejas laikā.

Attīstības nepārtrauktība attiecas uz jaunu prasmju progresīvu attīstību, balstoties uz prasmēm, kas iegūtas no iepriekšējās mācīšanās pieredzes. Pēc Djūja teiktā, “tas, ko bērns ir apguvis zināšanu un prasmju veidā vienā situācijā, kļūst par instrumentu izpratnei un efektīvai turpmāko situāciju risināšanai”.

Attīstības nepārtrauktība paredz:

- nodrošināt, lai bērnu viedokļi tiktu pilnībā ņemti vērā (precizējot bērnu tiesības piedalīties izglītības darbībās vai mācību programmās, veicot pētījumus, kuros iesaistīti bērni)
- vecāku izpratnes veicināšanu par viņu iesaistīšanās nozīmi pārejas procesā (atbalsta materiālu izstrāde un nodrošināšana vecākiem, vairākas aktivitātes, lai palielinātu vecāku līdzdalību)
- vecāku no nelabvēlīgas vides iesaistīšanu pārejā (materiālu pielāgošana, līdzdalības pasākumu izstrāde, pārejas pasākumu papildināšana ar vecāku programmām).
- sadarbību starp pirmsskolas un skolas skolotājiem informācijas apmaiņai par bērniem ar mērķi radīt bērniem atbalstošāko un rosinošāko mācību vidi, uzsākot mācības 1.klasē.
- sadarbību ar citiem bērnu aprūpes un izglītības dienestiem (veidojot darba grupas ar dažādu nozaru profesionāļiem)

KĀ NOTEIKT PĀREJAS PRAKSES INTENSITĀTI?

Mērķis:

Dalībnieki tiks mudināti atpazīt dažādus pārejas prakses intensitātes elementus.

Laiks:

[PPP]

Minilekcija:

Papildus nepārtrauktībai, ko pāreja nodrošina, mēs varam analizēt pārejas praksi arī pēc tās intensitātes.

Aktivitātes intensitātes noteikšanas kritērijs pārejas procesa laikā	Aktivitāšu biežums	Vienu-divas reizes pirms un pēc skolas gaitu uzsākšanas
		Vairāk kā divas reizes pirms un pēc skolas gaitu uzsākšanas
	Aktivitāšu ilgums	No bērna pierakstīšanas skolā līdz skolas gaitu uzsākšanai
		Pirmsskolas programmas laikā un līdz skolas uzsākšanai
		Integrēts laikā {pirmsskolas laikā un turpinoties skolā}
	Aktivitāšu saturs	Informācija (vecāku sapulces, skrejlapas)
		Iesaistīšanās tiešā izglītības procesā
		Iesaistīšanās pārejas procedūrās
		Dažādi atbalsta veidi vecākiem un bērniem
	Aktivitāšu dalībnieki	Pirmsskolas skolotāji
		Skolas skolotāji
		Citi izglītības darbinieki
		Bērni
		Ģimenes locekļi
		Kopienas pārstāvji

Aktivitātes intensitāte ir dažādu mainīgo lielumu kopums – skaits, ilgums, saturs un dalībnieki.

Saskaņā ar pieejamo literatūru intensitātes noteikšanā pastāv zināma nepārtrauktība.

Zemas intensitātes gadījumā aktivitātes ilgums ir ļoti īss, saturam ir informatīvs raksturs un iesaistīts neliels skaits dažādu dalībnieku (piemēram, tikai vecāki un skolas skolotāji). Tāpat bērnudārza un skolas skolotāju zemā intensitāte pārejas procesā ir saistīta ar viņu implicēto pedagogiju, ko raksturo bērna kā nekompetenta cilvēka tēls. Pianta, Cox, Taylor un Early (1999), kā arī Bohan-Baker un Little (2002) min tādas zemas intensitātes aktivitātes kā: skrejlapu izplatīšana ar pamatinformāciju par sākumskolu, skolotājiem, vecāku un bērnu pienākumiem un bērnu sagatavošanas veidiem atbilstoši skolas gaidām; sākumskolas skolotāju un vecāku sapulces, kuru galvenais mērķis ir vienpusēja vecāku informēšana bez nodoma veidot savstarpēju sadarbību (uzņemšanai nepieciešamā dokumentācija, bērnu un vecāku pamatpienākumi, skolas iekšējās kārtības noteikumi, informācijas par vecākiem vākšana u.c.); bērna psihofiziskā stāvokļa novērtējums bez vecāku vai bērnudārza pedagogu tiešas iesaistīšanas procesā. Intensitāte ir zema, ja procesā tiek iesaistīti tikai pirmo klašu skolotāji un vecāki, un augsta, ja tiek iesaistīti pirmsskolu un skolu skolotāji, vecāki un plašāka sabiedrība (piemēram, bibliotēka, dažādas biedrības u.c.). Dalībnieku iesaiste ir atbilstoša primārajiem, tiešajiem konkrētas aktivitātes satura lietotājiem, tāpēc, ja saturs ir paredzēts, lai sākumskolas skolotāji informētu vecākus, nevar runāt par tiešu bērna iesaisti, lai gan informācija tematiski ir vērsta uz bērniem.

Vidējas intensitātes gadījumā, rodas citas kombinācijas, un var gadīties, ka pēc skaita, ilguma un satura tās ir, iespējams zemas intensitātes aktivitātes, taču tajās vienlaikus tiek iesaistīts liels dalībnieku skaits, kas ievērojami paplašina izpratnes un atbalsta tīklu.

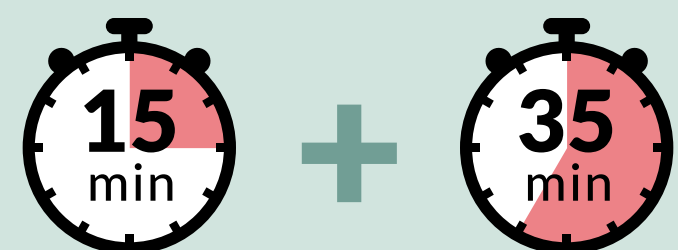
Augstas intensitātes aktivitāšu gadījumā visas aktivitātes galvenokārt ir vērstas uz spēcīga atbalsta tīkla izveidi. Tas tiek panākts visu ieinteresēto pušu dalībniekus iesaistot aktivitātē, kas ir ļoti saturiski piepildīta, prasa augstu sociāli emocionālo iesaisti un ir intensīva pasākumu skaita un ilguma ziņā. Augstas intensitātes aktivitāšu saturs ietver vairākas stratēģijas visu dalībnieku iesaistīšanai pārejas procesā.

Aktivitāšu saturs ir galvenais pārejas aspekts. Wilcox-Herzog un Ward (2004) norādīja, piemēram, ka augstas intensitātes skolotāju mijiedarbība ar bērniem ir saistīta ar augstu bērna pieķeršanās līmeni, drošību, jēgpilnām aktivitātēm un augstiem rezultātiem runas attīstības pārbaudēs. Aktivitāšu saturs saistībā ar bērnudārza un skolas pedagogiem, kam raksturīga augsta intensitāte, būtu iekļaujams tiešajā izglītības procesā caur ieskatu savstarpējās mācību programmās, iespēju sarunāties un vienoties par mācību programmas izstrādi, bērnudārza audzinātāju uzturēšanos skolā pirmajā klasē un attiecīgi - skolotāji bērnudārza grupā, dalīšanos ar pārejas procesa laikā izveidoto dokumentāciju, kopīgu pārejas aktivitāšu plānošanu un īstenošanu ar bērniem un vecākiem un tamlīdzīgi.

LABĀS PRAKSES PIEMĒRU PREZENTĀCIJAS PĀREJAS JOMĀ

Mērķis: Dalībnieki paplašinās savas zināšanas par esošo veiksmīgo pārejas praksi.

Laiks: 50 min.

Aktivitāte:

1. Dalībnieki tiek sadalīti mazākās grupās, kas sastāv no pirmsskolas un skolas skolotājiem, un viņiem tiek iedota vinjete / veiksmes stāsts par pārejas prakses ieviešanu. Izmantojot pielikumus „Trīs nepārtrauktības veidi, kas ir svarīgi, lai mīkstinātu pāreju no bērnudārza uz skolu” un „Pārejas aktivitātes intensitātes kritēriju noteikšana”, dalībnieki tiek lūgti apspriesties un atbildēt uz šādiem jautājumiem: Kādi ir ieguvumi no šīs prakses kopumā? Kādas nepārtrauktības (profesionālo, attīstības, pedagoģisko) tā atbalsta? Kas piedalās prakses īstenošanā? Kāds ir tās saturs? Un ilgums? Kāds ir šīs prakses intensitātes veids? Kādi priekšnosacījumi ir jāizpilda, lai īstenotu šāda veida praksi? - **15 min**
2. Viens pārstāvis no katras grupas tiek aicināts aprakstīt stāstu visi grupai un dalīties ar dažām svarīgākajām grupas atziņām - **35 min**

Piezīmes vadītājam:

- Vinjete Nr. 1** - profesionālā nepārtrauktība, pedagoģiskā nepārtrauktība, attīstības nepārtrauktība; augsta intensitāte
- Vinjete Nr. 2** - profesionālā nepārtrauktība, pedagoģiskā nepārtrauktība; augsta intensitāte
- Vinjete Nr. 3** - profesionālā nepārtrauktība, pedagoģiskā nepārtrauktība; vidēja - augsta intensitāte
- Vinjete Nr. 4** - attīstības nepārtrauktība; augsta intensitāte
- Vinjete Nr. 5** - pedagoģiskā nepārtrauktība, attīstības nepārtrauktība; augsta intensitāte

Vadītājs uzdod jautājumu, lai ievadītu nākamo nodarbību:

“Kas šīs prakses, katru atsevišķi vai kopā, padara veiksmīgas?”

KAS PADARA PĀREJAS PRAKSI VEIKSMĪGU?

Mērķis:

Dalībnieki saņems ieskatu kopsavilkumā par veiksmīgas pārejas prakses elementiem, lai palīdzētu viņiem plānot savu praksi nākamajās aktivitātēs.

Laiks:

Piezīme: Vadītājs komentē prezentētos gadījumus un integrē tajā teorētisko daļu. Mērķis ir palielināt dalībnieku izpratni par to, ka katra pārejas prakse var būt veiksmīga kā mazs puzzles gabaliņš, taču, lai mīkstinātu pāreju, ir svarīgi plānojot ņemt vērā nepārtrauktību nodrošināšanu un intensitāti. Tieši šie elementi ir tie, kas ir kopīgi visveiksmīgākajiem pārejas praksei piemēriem.

[PPP]

Minilekcija:

Pētījumi apstiprina, ka šādas iezīmes ir veiksmīgas pārejas programmas elementi (Lillejord et al., 2017; Ackesjö, 2013; Dobbin, 2013; Dockett et al., 2011; Hirst et al., 2011; Peters, 2010; Dockett and Perry, 2006; Pianta and Kraft-Sayre, 2003; from OECD, 2017):

- pirmsskolas iestāžu un skolu kopīgs, vienots viedoklis par pāreju
- saskaņotība un līdzsvars starp to, ko un kā bērni mācās pirmsskolā un sākumskolā (t.i., mācību programma un pedagoģiskā prakse)
- kopīga izpratne par individuālajām atšķirībām un to, ka katrs bērns mācās atšķirīgi
- sadarbības prakse starp pirmsskolas un sākumskolas skolotājiem, piemēram, rakstiskas informācijas apmaiņa par bērna attīstību un bērnu pieredzi
- pirmsskolas un sākumskolas skolotāju pedagoģiskās izpratnes saskaņošana ar apmācību palīdzību
- pirmsskolas un sākumskolas pedagogu darba apstākļu saskaņošana
- elastība un atsaucība pret atsevišķām kopienām, ģimenēm un bērniem
- sadarbība starp darbiniekiem, vadītājiem, vecākiem un sabiedrību, pamatojoties uz savstarpēju komunikāciju, iekļaušanu, savstarpēju uzticēšanos un cieņu

1.DIENA

-PIELIKUMI-

PĀREJA IETEKMĒ VISU IZGLĪTOJAMO KOPIENU

Jaunais **pirmklasnieks** vēlas uzzināt:

- Vai es patikšu manam skolotājam?
- Kurš būs mans draugs?
- Vai visi būs tādi kā es?
- Kur es glabāšu savas lietas?
- Kur ir tualete?
- Vai ir jādodas ārā spēlēties?

Pirmklasnieka **vecāks** jautā:

- Vai mans bērns ir gatavs skolai?
- Vai skolotājam patiks mans bērns?
- Vai mans bērns būs drošībā un aprūpēts?
- Vai es esmu labs vecāks?
- Vai klasē būs citi tādi bērni kā manējais?
- Vai mans bērns gūs panākumus skolā?
- Kas manam bērnam ir jāmacās?
- Vai šeit ir līdzības ar bērna un pirmsskolas pieredzi?

Pirmsskolas skolotājs domā:

- Vai mūsu programma atbilst bērnu vajadzībām un sagatavo viņus skolai?
- Kā es varu piedāvāt savus komentārus un padomus par saviem audzēkņiem viņu jaunajiem skolas skolotājiem?
- Vai skola turpinās manis pirmsskolā iesākto praksi?
- Vai vecāki, ar kuriem tik cieši sadarbojos, jutīsies kā daļa no jaunās skolas?
- Kā es varu uzzināt, kādas ir skolas skolotāju gaidas?

Skolas skolotājs brīnās:

- Vai bērni ir gatavi mācīties?
- Vai vecāki un bērni sapratīs un novērtēs to, ko es cenšos darīt?
- Vai esmu gatava bērniem, kas man būs šogad?
- Kāda pirmsskolas un mājas pieredze bērniem ir bijusi, kas viņiem palīdzēs mācīties?
- Vai man ir skaidrs, kas maniem skolēniem ir jāmacās?

TRĪS NEPĀRTRAUKTĪBAS VEIDI, KAS IR SVARĪGI, LAI MĪKSTINĀTU PĀREJU NO BĒRNUDĀRZA UZ SKOLU

(OECD, 2017)

Profesionālā nepārtrauktība ir pirmsskolas personāla un sākumskolas skolotāju gatavība veicināt bērnu pāreju uz pamatzglītību.

Tai nepieciešams:

- pirmsskolas un skolas skolotāji saņem atbilstošu sākotnējo un tālākizglītības apmācību (sākotnējās sagatavošanas līmeņu un satura saskaņošana, plašāka un atbilstošāka specifiska apmācība tieši par pārejas procesu, kopīga pirmsskolas un skolas skolotāju izglītošana, starpinstitūciju mācību kopienas (skolas un pirmsskolas skolotāji, konsultanti u.c.)
- atbalsts, ko sniedz strukturālā un procesuālā vide, kurā profesionāli darbojas (salīdzināma darba vide, alga un darba pabalsti, kā arī statusa un atzinības līmeņu atšķirības starp pirmsskolas un sākumskolas profesionāļiem, tiesiskais ietvars informācijas apmaiņai, laiks un fiziskie apstākļi sadarbībai u.t.t.)

Profesionālo nepārtrauktību var uzskatīt par veicinošu faktoru vai pat priekšnoteikumu pedagoģiskās un attīstošās prakses nepārtrauktības nodrošināšanai.

Pedagoģiskā nepārtrauktība attiecas uz pedagoģiskiem aspektiem, kas atvieglo bērnu pāreju no pirmsskolas uz sākumskolu, ietverot mācību programmas un pedagoģiskās pieejas, mācību standartus un attīstības mērķus un strukturālos aspektus, kas ietekmē bērnu ikdienas pirmsskolas un skolas pieredzi (OECD, 2021).

Tā ietver:

- darbu pie atšķirībām un nekonsekvencēm mācību programmās (piem., integrētā mācību satura struktūra un nacionālās vadlīnijas)
- kopīgas pedagoģiskās izpratnes starp abām sistēmām veidošanas veicināšanu (piemēram, bērncentrētas pieejas izpausmes – telpas organizēšana aktivitāšu centros, rutīnas un procedūras, piemēram, rīta aplis, aicinot ikvienu un veicinot piederības sajūtu; mācīšanās stratēģijas – aktīva mācīšanās; iekļaušana - demokrātisku procesu nodrošināšana; sadarbība ar vecākiem - vecākiem kā partneri, izvērtēšana un plānošana - bērnu portfolio u.c.)
- konsekventa pedagoģijas nodrošināšana pārejas laikā.

Attīstības nepārtrauktība attiecas uz jaunu prasmju progresīvu attīstību, balstoties uz prasmēm, kas iegūtas no iepriekšējās mācīšanās pieredzes. Pēc Djūja teiktā, “tas, ko bērns ir apguvis zināšanu un prasmju veidā vienā situācijā, kļūst par instrumentu izpratnei un efektīvai turpmāko situāciju risināšanai”.

Attīstības nepārtrauktība paredz:

- nodrošināt, lai bērnu viedokļi tiktu pilnībā ņemti vērā (precizējot bērnu tiesības piedalīties izglītības darbībās vai mācību programmās, veicot pētījumus, kuros iesaistīti bērni)
- vecāku izpratnes veicināšanu par viņu iesaistīšanās nozīmi pārejas procesā (atbalsta materiālu izstrāde un nodrošināšana vecākiem, vairākas aktivitātes, lai palielinātu vecāku līdzdalību)
- vecāku no nelabvēlīgas vides iesaistīšanu pārejā (materiālu pielāgošana, līdzdalības pasākumu izstrāde, pārejas pasākumu papildināšana ar vecāku programmām).
- sadarbību starp pirmsskolas un skolas skolotājiem informācijas apmaiņai par bērniem ar mērķi radīt bērniem atbalstošāko un rosinošāko mācību vidi, uzsākot mācības 1.klasē.
- sadarbību ar citiem bērnu aprūpes un izglītības dienestiem (veidojot darba grupas ar dažādu nozaru profesionāļiem)

PIELIKUMS 3

PĀREJAS AKTIVITĀTES INTENSITĀTES KRITĒRIJU NOTEIKŠANA

Aktivitātes intensitātes noteikšanas kritērijs pārejas procesa laikā	Aktivitāšu biežums	Vienu-divas reizes pirms un pēc skolas gaitu uzsākšanas
		Vairāk kā divas reizes pirms un pēc skolas gaitu uzsākšanas
	Aktivitāšu ilgums	No bērna pierakstīšanas skolā līdz skolas gaitu uzsākšanai
		Pirmsskolas programmas laikā un līdz skolas uzsākšanai
		Integrēts laikā {pirmsskolas laikā un turpinoties skolā}
	Aktivitāšu saturs	Informācija (vecāku sapulces, skrejlapas)
		Iesaistīšanās tiešā izglītības procesā
		Iesaistīšanās pārejas procedūrās
		Dažādi atbalsta veidi vecākiem un bērniem
	Aktivitāšu dalībnieki	Pirmsskolas skolotāji
		Skolas skolotāji
		Citi izglītības darbinieki
		Bērni
		Ģimenes locekļi
		Kopienas pārstāvji

Solomanji Tokic (2018)

PĀREJAS PRAKSES PIEMĒRI

Vinjete Nr. 1

Mūsu bērnudārzs un skola atrodas vienā vietā, un tiem ir kopīga direktore. Sadarbības pamatā galvenokārt ir bērnudārza skolotāju un skolas pirmo trīs klašu pedagogu profesionālās tikšanās. Uzsvars tiek likts uz pieredzes apmaiņu, problēmu risināšanu un adekvāta risinājuma atrašanu, savstarpēju atbalstu u.c. Darbā ar pirmsskolas vecuma bērniem tiek iesaistīti arī mācību priekšmetu skolotāji. Iknedēļas skolas aktivitātes tiek veiktas skolas zālē, kas mudina bērnus kustēties un būt fiziski aktīviem. Bērnudārzā bērnus apciemo arī bioloģijas un ķīmijas skolotāja, kas atbilstošā veidā iepazīstina ar dabu. Bērni kopā ar skolotājām veic dažādus eksperimentus un iepazīst dzīvo pasauli mums apkārt. Pirmsskolā viņi sastopas arī ar angļu valodu un spēlējoties iemācās daudz jauna. Vairākas reizes gadā skolas bibliotēkā tiek veiktas aktivitātes, kuru laikā bibliotekāre ieved interesantajā pasaku pasaulē. Ar dažādām līdzdalības formām skolotāji iepazīstas ar bērniem un strādā bērnudārzā. Aicinājam sadarboties arī studentus, kuri ar prieku atsaucās mūsu aicinājumam. Viņi palīdzēja bērnudārzā un pirms pēcpusdienas pārtraukuma lasīja bērniem stāstus.

Bērnudārza bērni tos uzņēma labi, un sadarbības laikā audzēkņi ieguva jaunu pieredzi un zināšanas. Mācību gada laikā piedalāmies arī dažādos skolas pasākumos. Pasākumos kopā uzstājas skolas un bērnudārza kori, kas priecē skatītājus ar savu dziedājumu. Vecgada vakarā aicinām pensionētos pedagogus un kopīgi gatavojam viņiem svētku programmu. Viņi labprāt atgriežas katru gadu. Pedagogi Ziemassvētku un Jaungada brīvdienās gatavo teātra izrādi bērnudārza bērniem un pirmo trīs klašu skolēniem un ar savu priekšnesumu padara viņu svētkus skaistākus. Bērnudārza un skolas pedagogi sadarbojas ar vecākiem visa gada garumā, sniedzot ikmēneša konsultācijas vecākiem, vadot sapulces un lekcijas vecākiem.

Štefančič, M. (2021). Mekani prijelaz iz vrtića u školu. Dijete, vrtić, obitelj, 98, 11-12.

Vinjete Nr. 2

“Mācīšanās ir process, nevis notikums” ir doma, kas vislabāk apkopo mūsu pieredzi, piedaloties mācīšanās kopienā. Sistemātisks atbalsts, kvalitatīvas izglītības pieejamība dod vēju mugurā, motivē un rosina pārdomām un izmaiņu ieviešanai pastāvošajā praksē.

Mācīšanās kopiena nodrošināja ekspertu (skolas un pirmsskolas skolotāju, speciālistu un vadības pārstāvju) savstarpējo saikni un kopīgu profesionālo izaugsmi par pārejas tēmu, iespēju nostiprināt profesionālās kompetences un apmainīties pieredzē drošā vidē. Liela kopienas vērtība tiek saskatīta telpas radīšanā kopīgai izpētei un jaunu zināšanu radīšanai, iespējā vērot un izzināt citu sistēmu profesionāļu darbu un izglītības praksi ar mērķi pārrunāt mācību kvalitāti un pārdomāt, kā tuvināt/saskaņot praksi, lai panāktu pārejas nepārtrauktību. Kopiena ir arī devusi mums iespēju sniegt koleģiālu atbalstu, palīdzot vairo izpratni par

mūsu stiprajām pusēm un to, pie kā mēs varam strādāt, lai kļūtu vēl labāki. Mācīšanās kopiena mūs mudināja pirmsskolā starp mācīšanās kopienas sanāksmēm rīkot nelielas pārdomu grupas, kurās apmainījāmies idejām, pārdomājām nākamās mācīšanās kopienas tikšanās tēmu, pārrunājām lasīto literatūru un prakses kvalitāti, kā arī izstrādājām plānus darba uzlabošanai. Daži no jautājumiem, kas radās, piedaloties mācīšanās kopienā, ir: kā nodrošināt savstarpēju informācijas apmaiņu par bērniem esošās likumdošanas ietvaros starp bērnudārza un skolas profesionāļiem (pedagogiem, skolotājiem, speciālistiem), kādi ir ierobežojumi un kādai šai informācijai vajadzētu būt.

Rauch, V., Kramarić, S i Šćetko, M. (2021). Zajedno za lakši prijelaz. Dijete, vrtić, obitelj, 98, 5-10.

Vinjete Nr. 3

Projekta mērķis ir veicināt izpratni par to, cik komplicēti ir dažādie faktori, kas var ietekmēt bērnu pārejas no bērnudārza uz skolu efektivitāti, un iepazīstināt dalībniekus ar šiem faktoriem, mudināt dalībniekus apgūt kompetences, lai izprastu bērnu perspektīvu pārejas posmā, kā arī apzināties, cik nozīmīgi ir veidot pozitīvas attiecības gan ar bērniem, gan viņu vecākiem. Projekta mērķis bija samazināt stresa faktorus, kas var rasties pārejas laikā, un iepazīstināt pedagogijas un saistīto profesiju, kas iesaistītas pārejas procesā, studentus, ar labās prakses piemēriem, lai viņi varētu sniegt savu ieguldījumu pārejas no pirmsskolas uz skolu kvalitātes uzlabošanā un paaugstināšanā, tādējādi nodrošināt veiksmīgu bērnu tālāko izglītību un vispusīgu attīstību.

Projekta ietvaros 2021. gada 21. un 22. maijā tiešsaistē, izmantojot Zoom platformu, notika konference, kas veicināja studentu tīklošanos un tīklošanos turpmākai sadarbībai, kā arī sniedza ieskatu par sadarbības nozīmi visās jomās, lai izstrādātu mūsdienīgus risinājumus. Projekta rezultātā tiks izveidota tiešsaistes versija ar Konferences svarīgākajiem secinājumiem, kas kalpos kā atgādinājums skolotājiem un pedagogiem, kā nodrošināt veiksmīgu pāreju. Tāpat konferences oficiālajā YouTube kanālā:

https://www.youtube.com/channel/UCMxjAN9vvzBro4ohvt5S_XQ

Tajā ir pieejami lekciju ieraksti, lai mudinātu visus dalībniekus un citus izglītības praksē iesaistītos pārņemt pieredzi un īstenot to praksē un veicināt zinātnei. Projektā piedalījās visi Horvātijas Republikas vienas pedagogijas programmas (gan pirmsskolas, gan skolas skolotāji) dalībnieki, kā arī saistīto profesiju eksperti, kas ir daļa no izglītības sistēmas un kā tādi ir svarīgs faktors veiksmīgai bērna attīstībai un vispārējai izaugsmei (psihologi, speciālie pedagogi un sociālie pedagogi, logopēdi un izglītības rehabilitologi). Daži vieslektori bija Zagrebas Universitātes Pedagoģijas fakultātes profesori. Aicinājām arī darbiniekus, kuri strādā praksē: psihologus, pedagogus, pedagogus, ekspertus.

Heraković, K. i Kovač, H. (2021). Tranzicija – most u obrazovanju. Dijete, vrtić, obitelj, 98, 19-20.

Vinjete Nr. 4

Projekta „Skola dzīvei” ietvaros 2019. gadā tika uzsākta sadarbība starp bērnudārzu Mali svijet un Centara pamatskolu. No 2019. gada oktobra līdz decembrim pamatskolas skolotāji rīkoja darbnīcas bērnudārza Mali svijet pirmsskolas vecuma bērniem, lai atvieglotu bērniem skolas gaitu uzsākšanu izglītojošā, jautrā un radošā veidā. Pēc darbnīcām bērnu radītie darbi tika prezentēti izstādē “Es mīlu vēsturi”. Ar šo projektu esam savienājuši bērnudārzu un skolu, dažāda vecuma bērnus, vēsturi, horvātu valodu un mākslu un galvenokārt

Čagalj Huber, S. (2021). Tranzicija u ranom djetinjstvu – od obitelji preko vrtića do škole. Dijete, vrtić, obitelj, 98, 2-4.

Vinjete Nr. 5

Pirmsskolas un skolas sadarbības piemērs, kuru vada pirmsskolas skolotāja Dubovecas reģionālajā skolā (Matije Gupca pamatskola Gornja Subotica).

Tā bija divu klašu kombinācija, un reizi nedēļā minētā skolotāja novada skolā rīkoja pirmsskolas programmu divu topošo rajona skolas pirmo klašu audzēkņiem. Pirmsskolas programma tika īstenota skolā, un nodarbību laikā skolotājai no oktobra līdz maijam bija iespēja pilnvērtīgi iepazīt savus topošos audzēkņus. Katru nedēļu viņi kopā mācījās dažādus mācību priekšmetus (Mākslu, Mūziku, Sportu un Veselības audzināšanu), tādējādi topošie skolēni tika tieši iesaistīti mācību procesā, to pat neapzinoties. Katru trešdienu, pēc regulāro pirmsskolas programmas nodarbību beigām, viņi pievienojās klases skolēniem un strādāja pie tematiskām kopīgām tēmām. Papildus izglītojošiem priekšmetiem pirmsskolas vecuma bērni kopā ar citiem skolēniem piedalījās skolas projektu dienās, noslēguma un citos pasākumos, karnevālos un tamlīdzīgi.

Henok, M (2020). Različite mogućnosti suradnje. Zrno: časopis za obitelj, vrtić i školu, 140-141(166-167), 29 - 30.

Vinjete Nr.6

Mūsu skolā oktobrī notiek pasākums „Laipni lūgts, pirmklasniek!”. Šis pasākums tiek rīkots par godu jaunajiem pirmklasniekiem. Šo pasākumu organizē 4. klases skolēni. Viņi gatavo dažādas spēles un uzdevumus, lai saistošā un jautrā veidā pārbaudītu jauno skolasbiedru prasmes un zināšanas. Tas liek 4. klases skolēniem apzināties, ka viņi ir izauguši un drīz pametīs pamatskolu. Savukārt pirmklasniekiem ir iespēja iepazīt savus skolasbiedrus, pierādīt savas prasmes un darboties grupā ar jaunajiem klasesbiedriem. Arī pirmklasniekiem jāsagatavo priekšnesums. Parasti tā ir dziesma, ko visi kopā dzied.

Pirmklasniekiem ir ļoti svarīgi sajust, ka viņi ir daļa no savas jaunās klases un skolas. Viņi vienmēr ir ļoti lepni, ka ir skolēni. 4. klases skolēni parasti gatavo mazas dāvanīņas un diplomus saviem jaunajiem skolasbiedriem – pirmklasniekiem.

Līga Veikšāne, Valmieras 5 Vidusskola, May 2022

2. DIENA

Piedaloties semināra 2. dienas aktivitātēs, dalībnieki strādās pie pedagogiskās nepārtrauktības sasniegšanas, veidojot vienotu izpratni par kvalitāti atbilstoši bērncentrētas izglītības kvalitātes jomām: mācību stratēģijas un vide.

AKTIVITĀTES	LAIKS	RESURSI
Vides psiholoģiskie aspekti– rīta aplis - Rīta sasveicināšanās - Refleksija par video - Mini lekcija par rīta apli	60 min.	Video par rīta apli
Vides psiholoģiskie aspekti – rutīnas un procedūras	60 min.	Pielikums Procedūras: lietas, par kurām mums jādomā
Pārtraukums 20 min.		
Vides fiziskie aspekti – bērncentrētas klases telpas veidošana	45 min.	
Macīšanas stratēģijas „Ābola“ aktivitāte - minilekcija par aktīvu mācīšanos veicinošām stratēģijām - refleksija par video	45 min.	Kaut kas ēdams Video klips par stratēģijām, kas atbalsta aktīvu mācīšanos Pielikums Sešus gadus vecs: izaugsmes modeļi; 7 gadus vecs: izaugsmes modeļi
Noslēguma komentāri un jautājumi	10 min.	

Piezīme: Visi 2.dienas pielikumi un lūgums paņemt līdzī uz nodarbību kaut ko ēdamu tiks nosūtīti dalībniekiem iepriekš.

VIDES PSIHOLOĢISKIE ASPEKTI

Mērķis: dalībnieki iepazīs rīta apli kā veidu, kā veicināt bērna sociāli emocionālo attīstību.

Laiks:

Aktivitāte:

1. Aktivitātes ievada ietvaros dalībniekiem pajautā, kā viņi viens otru sveicina, bērniem ierodoties bērnudārza/skolas. Izvēlas vienu sveicienu, ar kuru visi dalībnieki sasveicinās viens otru (piem., jāpasaka personas vārds + kaut kas jauks, ko viņam novēlētu).
2. Dalībniekiem prezentē rīta apla video klipu (katra valsts var izmantot savu vai var iztulkot horvātu piemēru).
3. Dalībniekus aicina pārdomāt to, ko viņi ir redzējuši videoklipā, atbildot uz tādiem jautājumiem kā: Kādus rīta apla komponentus jūs atpazīstat?

Minilekcija:

[PPP]

Rīta aplim ir vairākas sastāvdaļas:

Rīta aplis sākas ar zīmi (plaukstu sasišana, zvans) vai bērni nāk paši, ja ir izveidota rutīna. Bērni var izvēlēties, kur sēdēt, vai arī mēs varam viņus izaicināt apsēsties pēc kāda parauga (puika-meitene, dzimšanas datums un tamlīdzīgi).

- Rīta sveiciens – iespēja iemācīties vārdus un to pareizu izrunu, veidot verbālās un neverbālās komunikācijas prasmes, cienīt vienu otru – katrs bērns ir neatņemama veseluma sastāvdaļa! Rīta sveicienā ir svarīgi sasveicināties ar katru bērnu. Tam var būt arī variācijas (vārds, iesauka, īpašības vārds u.t.t.).
- Rotaļa – tā var veicināt akadēmisko prasmju veidošanu, kalpot kā viegla pāreja uz saturu, kas tajā dienā tiks aplūkots, vai būt kā relaksējoša aktivitāte, lai atslēgtos no sarežģītām tēmām.
- Jaunumi – ar šo sūtām ziņu, ka tas, ko kāds saka grupā vai klasē ir jāciena un ir svarīgs. Ja ziņas ir ļoti personiskas – pārrunājiēt tās ar bērnu personīgi. Ja kaut kas no stāstītā nav jaunums, mudiniet bērnus to pārrunāt ar draugiem pārtraukuma laikā un arī jautājiēt par aktuālajām ziņām.
- Dienas ziņa - paziņojums par tēmu, kuru bērni šodien apgūs vai kas cits.

Rīta aplim nevajadzētu ilgt ilgāk, nekā bērni var mierīgi sēdēt. Gada sākumā ieteicamas 15-20 minūtes. Laiku var saīsināt vai pagarināt atkarībā no tā, kā bērni tajā dienā jūtas. Rīta aplim pirmajā klasē nevajadzētu būt garākam par 30 minūtēm. Rīta apli atšķiras atkarībā no skolotāja pieejas un nenotiek vienādi (pēc viena grafika) visās klasēs, kā arī tām nav jānotiek vienā un tajā pašā secībā katru dienu vienā klasē.

Rīta aplis ir viena no iespējamām rutīnām, ko īstenot klasē.

VIDES PSIHOLOĢISKIE ASPEKTI – RUTĪNAS UN PROCEDŪRAS

Mērķis:

dalībnieki palielinās izpratni par rutīnu un procedūru nozīmi.

Laiks:

[PPP]

Minilekcija - 10 min:

Rutīnas un procedūras ir ārkārtīgi svarīgas, jo tās veicina:

- orientēšanos mācīšanās procesā
- patstāvību darbā
- pašdisciplīnu
- kompetences izjūtu
- sociālo prasmju attīstību
- radošumu.

Rīta apla piemērā tas ir svarīgi, jo tas iesaista visus bērnus komandas veidošanā tādējādi palielinot piederības sajūtu. Pieaugušais kalpo arī kā paraugs – iespēja modelēt lietas, ko sagaidām no bērniem (acu kontakts, sarunu biedru uzklauššana, savas idejas izvirzīšana, reaģēšana atbilstoši un ar cieņu). Tas pozitīvi ietekmē pašregulācijas attīstību un veicina bērnu neatkarību, jo bērni zina, kas sekos pēc viņu ierašanās skolā, un viņiem nav nepieciešama skolotāja palīdzība, lai viņus vadītu. Rutīnas praktizēšana ir saistīta arī ar drošības sajūtu, jo notikumi ir paredzami.

Runājot par rutīnām un procedūrām pārejas kontekstā, ir svarīgi tos apspriest pirmsskolas un skolas starpā un palielināt izpratni par to, cik līdzīgas vai atšķirīgas tās ir bērnudārza grupās un skolas klasēs

Aktivitāte:

1. Dalībniekus aicina individuāli aizpildīt pielikumu „Procedūras: Lietas, par kurām mums ir jādomā” - **10 min**
2. Nākamais solis - sadalīt dalībniekus heterogēnās grupās un apspriest līdzības/atšķirības. - **20 min**
3. Galvenās atziņas tiek prezentētas lielajai grupai. - **20 min**

VIDES FIZISKIE ASPEKTI

Mērķis:

dalībnieki strādās pie kopīgas izpratnes veidošanas attiecībā uz fiziskās vides veidošanu.

[PPP]

Minilekcija - 5 min:

Kvalitatīvai fiziskajai videi jābūt:

- fiziski drošai un viegli uzraugāmai
- aicinošai un ērtai bērniem, lai iesaistītos dažādās aktivitātēs
- organizētai loģiski noteiktās interešu jomās, kas atbalsta mācīšanos un attīstību
- daudzveidīgus, bagātīgus, attīstībai piemērotus un pieejamus materiālus saturošai, kas stimulē bērnu izpēti, spēlēšanos un mācīšanos,
- bērna līdzdalības tās plānošanā, sakārtošanā un uzturēšanā rezultātam,
- modificējamai, lai atbilstu atsevišķu bērnu un bērnu grupu vajadzībām.

(adaptēts no publikācijas: *Competent educators of the 21st century*, Tankersley, Brajković and Handžar, 2012)

Aktivitāte:

1. Pēc minilekcijas vadītājs sadala dalībniekus viendabīgās grupās, lai mudinātu pārdomāt savu izveidoto klases telpu: Kāds ir jūsu viedoklis par klases telpu, kuru esat izveidojuši, pamatojoties uz dzirdēto? Kas varētu būt citādāks, lai padarītu to vairāk vērstu uz bērnu? **15 min**
2. Nākamajā solī apvieno dalībniekus neviendabīgās grupās un mudina dalīties ar fotoattēliem, vienlaikus apspriežot: Ko jūs vēlētos pajautāt viens otram? Kas jūs pārsteidza? **15 min**
3. Galvenās atziņas tiek apspriestas lielajā grupā. **10 min**

MĀCĪŠANAS STRATĒGIJAS

Mērķis: Dalībnieki palielinās izpratni par to, cik svarīgi ir nodrošināt bērniem aktīvas mācīšanās iespējas.

Laiks:

Minilekcija: Early, Pianta, Taylor and Cox (2001), savos pētījumos, kuros piedalījās sākumskolas skolotāji, apstiprināja, ka prakse, kas saistīta ar saskaņošanu ar pirmsskolas programmu, tiek novērota ļoti reti.

Aktivitāte - 10 min:

1. Katrs dalībnieks tiks lūgts iepriekš sagatavot kaut ko ēdamu. Dalībniekiem tiek lūgts izlikties, ka viņi šo ēdamo lietu redz pirmo reizi, un viņi tiek aicināti to izpētīt pēc iespējas rūpīgāk.
2. Pēc tam dalībnieki tiek aicināti sastādīt objekta īpašību sarakstu.
3. Pēc sarakstu izveidošanas dalībniekus aicina atrast šīs ēdamās lietas fotogrāfiju internetā un no saraksta izsvītrot tās pazīmes, kuras viņi nevarētu uzskaitīt, ja redzētu tikai attēlu.
4. Visbeidzot, viņiem tiek lūgts atkārtot to pašu uzdevumu, bet tagad tikai redzot ēdamās lietas rakstīto nosaukumu.
5. Vadītājs sāk diskusiju, jautājot: "Kādas domas vai sajūtas jums ir pēc piedalīšanās šajā aktivitātē?"

[PPP]

Minilekcija - 10 min:

Aktīvā mācīšanās nozīmē mācīšanas stratēģiju un metožu pielietošanu, kuru laikā skolēni kā aktīvi mācību procesa dalībnieki tiek pilnvērtīgi iesaistīti mācību procesā. Aktīvā mācīšanās attiecas arī uz mācīšanas stratēģiju vai metodi, kas veicina skolēnu aktivitāti mācību procesa laikā un kas ietver divus galvenos komponentus: darīšanu un reflektīvu domāšanu.

Aktīvo mācīšanos var uzskatīt par procesu, kas noved pie izmaiņām, kas notiek skolēnu pieredzes rezultātā un palielina potenciālu sasniegumiem un turpmākās mācīšanās uzlabošanai (Ambrose, 2010; no Letina, 2016). Skolēni kļūst par pētniekiem un atrod risinājumus, skolotāji kļūst par līderiem, nevis zināšanu prezentētājiem (Letina, 2016).

"Mēs ne tikai nododam saturu, bet arī mācām bērniem mācīties pat tad, kad esam prom!"

Rotaļa ir jēgpilna

Bēmi rotaļājas, lai izprastu apkārtējo pasauli un atrastu jēgu savai pieredzei, saistot to ar kaut ko jau zināmu. Rotaļājoties bēmi pauž un paplašina izpratni par savu pieredzi.

Rotaļa ir priekpilna

Paskatieties uz bērniem un pieaugušajiem, kuri spēlējas – viņi bieži smaida un smejas. Protams, arī spēlē var būt neapmierinātība un grūtības (Kuram tiks pirmais gājiens? u.c.), tomēr kopumā valda prieks, motivācija, savīļojums un aizrautība.

Rotaļa ir aktīvi iesaistoša

Pavērojiet, kā bērni spēlējas, un parasti jūs redzēsiet, ka viņi kļūst dziļi iesaistīti rotaļā, apvienojot fizisko, garīgo un verbālo iesaistīšanos.

Rotaļa ir iteratīva

Rotaļa un mācīšanās nav statiskas. Bēmi spēlē, lai praktizētu prasmes, izmēģinātu iespējas, pārskatītu hipotēzes un atklātu jaunas problēmas, kas noved pie dziļākas mācīšanās.

Rotaļa ir sociāli interaktīva

Rotaļa ļauj bērniem izteikt idejas, izprast citus, izmantojot sociālo mijiedarbību, paverot ceļu dziļākai izpratnei un spēcīgākām attiecībām.

(UNICEF, 2018)

[PPP]

Mācīšanās process, kas bagātināts ar stratēģijām, kas atbalsta aktīvu/rotaļīgu mācīšanos, rezultējas:

- skolēnu dziļākā izpratnē par mācību saturu
- kritiskās domāšanas un radošās problēmu risināšanas prasmju attīstīšanās;
- pozitīvā ietekmē uz skolēnu sociālo integrāciju
- pozitīvā attieksmē pret mācīšanos un skolēnu pašapziņas līmeņa celšanā par savām zināšanām un spējām.

Ilustrācijai, aktīvā/rotaļīgā mācīšanās nozīmē ne tikai bērna attīstībai atbilstošu stratēģiju pielietošanu, kas viņam atvieglo iesaistīšanos, bet to izmantošanas laikā atklājas neredzami procesi - bērns sāk uzraudzīt savu izziņas darbību, koriģē vai attīsta izpratni par savu mācīšanos (metakognīciju) - viss iepriekš minētais palielina veiksmes iespēju, kas savukārt padara bērnu pārliecinātāku.

Aktivitāte - 20 min:

1. Dalībniekiem tiek parādīts video klips par stratēģijām, kas veicina aktīvu mācīšanos, un tiek lūgts reflektēt par to, izmantojot iepriekš minēto modeli:

- **Vai darbības ir iteratīvas? Kādi tam ir pierādījumi?**

Piezīme vadītājam: viņi izvirza hipotēzes, izmēģina iespējas, risina jaunus izaicinājumus

- **Vai tās ir jēgpilnas? Kāpēc?**

Piezīme vadītājam: bērni saista pieredzi ar lietām, ko viņi jau zina, un izmanto šo darbību, lai paplašinātu savu izpratni par pasauli

- **Vai tās ir sociāli interaktīvas? Kā mēs to zinām?**

Piezīme vadītājam: viņi strādā sadarbojoties

- **Vai aktivitātes ir dzīvespriecīgas? Kā jūs to pamanījāt?**

Piezīme vadītājam: ir vērojama motivācija un aizrautība

Vadītājs var pabeigt sarunu par mācību vides izveidi un mācīšanas stratēģijām, atgādinot dalībniekiem par 6 un 7 gadus vecu bērnu izaugsmes modeļiem (pielikums „Sešgadnieki: Izaugsmes modeļi”, Pielikums: „7 gadus veci bērni: Izaugsmes modeļi”) (piemēram, robežu pārbaude, nepieciešamība pēc drošības un struktūras, sajūta, ka viņi nevienam nepatīk, vislabākā mācīšanās caur pētīšanu, atklājot un uzdodot jautājumus u.t.t.) un uzsverot, ka pirms katras vides izmaiņu un mācību stratēģiju plānošanas, lai nodrošinātu vieglu pāreju un kvalitatīvu izglītību, vienmēr jāsāk no bērna vajadzībām, spējām un interesēm.

2.DIENA

- PIELIKUMI -

PROCEDŪRAS: LIETAS, PAR KURĀM JĀDOMĀ

Instrukcija: atzīmējiet ar kādu zīmi blakus jomai/aktivitātei, kurai jūsu pirmsskolas grupā/skolas klasēs ir noteikta uzvedības kārtība/rutīna. Pārrunājiet ar saviem kolēģiem, kādu kārtību viņi ir ieviesuši savās pirmsskolas grupās/skolas klasēs.

Joma	Pasākums/ Aktivitāte	Procedūra
Dienas sākums	Ierašanās pirmsskolā/ pirmsskolas grupā vai skolā/skolas klasē	
	Uzmanības iegūšana no viena vai vairākiem bērniem	
	Klātbūtnes piefiksēšana	
	Aicinājums uzsākt aktivitāti	

Joma	Pasākums/ Aktivitāte	Procedūra
Aktivitātes laikā	Uzmanības iegūšana no viena vai vairākiem bērniem aktivitātes laikā	
	Bērnu sadalīšana darbam aktivitāšu centros/mazākās grupās	
	Uzdevumu/darbību pabeigšana agrāk nekā plānots	
	Uzdevumu/darbību pabeigšana vēlāk nekā plānots	
	Pāreja no skaļām darbībām uz klusām un otrādi	
	Materiālu ņemšana, lietošana un/vai izplatīšana, ko veic bērni	
	Gatavošanās kopīgai maltītei	
	Bērnudārza grupas/skolas klases atstāšana, lai dotos rotaļāties ārā	

Joma	Pasākums/ Aktivitāte	Procedūra
Dienas noslēgums	Materiālu novākšana	
	Pirmsskolas grupas/skolas klases uzkopšana	
	Pirmsskolas grupas/skolas klases atstāšana	
Īpaši gadījumi	Ārkārtas situāciju apmācības	
	Viesu apmeklējumi	
	Pirmsskolas/skolas pasākumu apmeklēšana	
	Došanās uz teātri	
Citas idejas		

SEŠUS GADUS VECS: IZAUGSMES MODEĻI

Burke Walsh, K. (1997). *Creating child-centered classrooms 6-7 years old*

Fiziskā attīstība:

- acis ir nobriedušas lasīšanai;
- vairāk apzinās pirkstus kā instrumentus;
- šķiet nevīžīgs, steidzīgs; ātrums ir sešgadnieka atšķirības zīme;
- klasē ir trokšņains;
- krīt atmuguriski no krēsliem;
- mācās atšķirt kreiso no labās puses;
- ir orāla aktivitāte (zobu šķilšanās) – košļā zīmuļus, nagus, matus
- viegli nogurst; bieži slimo
- bauda aktivitātes ārpus telpām, sporta aktivitātes

Sociālā attīstība:

- vēlas būt pirmais
- ir konkurētspējīgs, entuziastisks
- dažkārt šķiet nepatīkams zaudētājs vai negodīgs; izdomā noteikumus
- šķiet, ka vēlas paveikt labi, taču daudz pārbauda robežas
- atplaukst no iedrošinājuma; jebkura neveiksme ir smaga
- piemīt milzīgas spējas priecāties; patīk pārsteigumi
- var būt valdošs, ķircinošs, kritisks pret citiem
- viegli satraucas, sabēdājas, kad tiek sāpināts
- draugi ir svarīgi (var būt viens labākais draugs)
- skola aizstāj māju būtiskākās vides ietekmes ziņā

Valodas attīstība

- patīk strādāt
- patīk lietas skaidrot; rādīšana un stāstīšana ir noderīga
- mīl jokus un minēšanas spēles
- lieto trakulīgu un entuziasma pilnu valodu
- bieži sūdzas

Kognitīvā attīstība

- patīk uzdot jautājumus
- patīk jaunas spēles; idejas
- mīl krāsot, zīmēt
- vislabāk mācās, atklājot
- bauda procesu vairāk nekā produktu
- mēģina vairāk, nekā spēj paveikt
- iesaistās lomu spēlēs
- iesaistās sadarbības spēlēs
- reprezentatīvie simboli ir svarīgi
- labāk izprot īpašās attiecības un funkcionālās attiecības
- veidojas pagātnes izpratnes pamati, tomēr ir ciešāk saistīts ar tagadni
- izrāda iesācēja interesi par jaunām prasmēm un paņēmieniem

SEPTIŅUS GADUS VECS: IZAUGSMES MODEĻI

Burke Walsh, K. (1997). *Creating child-centered classrooms 6-7 years old*

Fiziskā attīstība

- ir vizuāli tuvredzīgs
- strādā, galvu noliecis tuvu rakstāmgaldam
- zīmuli tur tuvu smailei
- demonstrē kārtīgu rakstīšanu ar roku
- dažreiz ir saspringts
- patīk ierobežota telpa
- izjūt daudzas sāpes, patiesas un iedomātas

Sociālā attīstība

- iekšēji, noslēgti
- dažreiz ir ļoti atkarīgs no garastāvokļa, nomākts, sastindzis vai kautrīgs
- jūtas it kā „es nevienam nepatīku”
- ir mainīgas jūtas
- nepieciešama drošība, struktūra
- paļaujas uz skolotāja palīdzību
- nepatīk kļūdīties vai riskēt ar kļūdu pieļaušanu
- ir jūtīgs pret citu jūtām, bet dažkārt „patenko”
- ir apzinīgs; nopietns
- uztur kārtīgāku rakstāmgaldam, istabu
- nepieciešama pastāvīga iedrošināšana
- ir spēcīgas simpātijas un antipātijas

Valodas attīstība

- ir labs klausītājs
- runā precīzi
- patīk saruna viens pret vienu
- strauji paplašina vārdu krājumu
- interesējas par vārdu nozīmi
- patīk sūtīt zīmītes un lietot kodus

Kognitīvā attīstība

- patīk pārskatīt mācības
- nepieciešams darbības noslēgums, jāpabeidz uzdevumi
- patīk strādāt lēnām un bieži vien vienatnē
- var spontāni klasificēt
- patīk, ja viņam lasa
- parāda augošas refleksijas spējas
- pastāvīgi dzēš, veic labojumus, vēlas strādāt perfekti
- patīk atkārtot uzdevumus
- patīk konstruktori un galda spēles
- vēlas atklāt, kā lietas darbojas; patīk izjaukt lietas

3. DIENA

Piedaloties semināra 3. dienā, dalībnieki strādās pie attīstības nepārtrauktības sasniegšanas:

- 1 padziļinot izpratni par nepieciešamību plānot partnerības ar:
 - pirmsskolu/ skolu
 - ģimeni un sabiedrību
- 2 identificējot pieejamās ieinteresētās puses un resursus sabiedrībā, lai mīkstinātu pāreju

AKTIVITĀTES	LAIKS	RESURSI
Sadarbības plānošana ar kolēģiem – Bērna attīstības monitorings un informācijas apmaiņa	90 min.	Pielikums Piemēri no bērna portfolio - 1; Pielikums Piemēri no bērna portfolio - 2 (viena bērna aprakstošā dokumenta kopija un viena novērtējuma dokumentācijas kopija) Pielikums Pārejas mīkstināšana, savienojot pirmsskolas programmas ar skolu programmām
Sadarbības plānošana ar ģimenēm • minilekcija • piedāvāto sadarbības veidu izstrāde	30 min.	Pielikums Pārejas mīkstināšana, savienojot ģimenes ar skolām, Pielikums Informācija par manu bērnu, Pielikums Papildu idejas vecāku/ ģimeņu sapulcēm, Pielikums Partnerības veidošana starp vecākiem un skolotājiem Mentimetrs
Pārtraukums 20 min.		

AKTIVITĀTES	LAIKS	RESURSI
Sadarbības plānošana ar ģimenēm, izstrādājot dažādus sadarbības veidus	50 min.	<i>Pielikums Pārejas mīkstināšana, savienojot ģimenes ar skolām,</i> <i>Pielikums Informācija par manu bērnu,</i> <i>Pielikums Papildu idejas vecāku/ ģimeņu sapulcēm,</i> <i>Pielikums Partnerības veidošana starp vecākiem un skolotājiem</i> <i>Mentimetrs</i>
Sadarbības plānošana ar plašāku sabiedrību • ekokartēšana	40 min.	<i>Pielikums Pārejas mīkstināšana, savienojot kopienas ar skolām</i>
Noslēguma komentāri un jautājumi	10 min.	

Minilekcija: Runājot par pedagogisko un attīstības pēctecību, ir svarīgi atzīmēt, ka sadarbības formas, kas prasa savstarpēju sadarbību prakses iepazīšanai, savstarpējai informācijas apmaiņai par dokumentāciju un mācību programmām vai kopīgai rīcībai attiecībā uz vecākiem un bērniem, paliek nenovērtētas. (Somolanji Tokić, 2018).

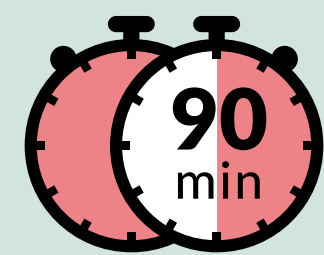
Šī iemesla dēļ, turpinot iepriekšējā nodarbībā iesākto, par veidiem, kā panākt pedagogisko nepārtrauktību, mēs turpināsim pētīt, kā panākt attīstības nepārtrauktību.

SADARBĪBAS PLĀNOŠANA AR KOLĒGIEM

Mērķis:

dalībnieki padziļinās zināšanas par bērna attīstības dokumentēšanas nozīmi gan vispārīgi, gan pārejas mīkstināšanas kontekstā un apspriedīs informācijas apmaiņas nozīmīgumu.

Laiks:

Minilekcija:

Kāpēc bērna attīstības dokumentēšana ir svarīga pārejas mīkstināšanas kontekstā?

[PPP]

Pētījumi par pāreju liecina, ka bērna attīstības dokumentēšana ir viena no visvairāk atbalstošajām aktivitātēm, kas veicina pāreju. (Einarsdottir, Perry and Dockett, 2008).

Apkopotajai dokumentācijai (Hutchin, 2006) ir jāveicina izpratne par bērnu un viņa mācīšanās un attīstības procesu, jāatklāj mācīšanās jomas, kas ir acīmredzamas bērna darbībā, un jābūt par pamatu pārdomām par iespējamu iejaukšanos, kas varētu atbalstīt bērna mācīšanās procesu (jaunu stratēģiju izstrāde).

Konkrētāk, apkopojot un rūpīgi analizējot dažādas piezīmes un bērnu darbu paraugus, mēs varam:

- uzraudzīt un dokumentēt bērnu progresu,
- aprakstiet, kā bērns domā un mācās,
- piefiksēt bērna sociālās, emocionālās, fiziskās un kognitīvās iezīmes un prasmes,
- apmainīties ar informāciju ar ģimenēm,
- izmantot tos plānošanas procesā (sasniegumu analīze, jaunu mērķu un attīstības uzdevumu izvirzīšana, jaunu stratēģiju izstrāde),
- pamanīt grūtības attīstības plānā,
- palīdzēt bērnam patstāvīgi novērtēt savu progresu. (Skopljak and Buric, 2012).

Tāpat, ļoti lietderīgi ir padarīt objektīvāku pastāvošo bērna gatavības skolai novērtēšanas praksi. (attiecas uz Horvātijas kontekstu un citiem valsts kontekstiem, kur bērni tiek pārbaudīti pirms iestāšanās skolā).

Aktivitāte:

1. Dalībnieki tiek sadalīti 4 viendabīgās grupās ar uzdevumu pārrunāt :
 - bērnudārza grupu gadījumā: kāda informācija/ dokumentācija jums ir par bērna attīstību gadā pirms skolas gaitu uzsākšanas?
 - attiecībā uz skolu grupām: kāda veida informācija/ dokumentācija jums tiek sniegta pārejas periodā par bērna attīstību? - **10 min**
2. Pēc darba homogēnajās grupās, katras grupas pārstāvis prezentē savus rezultātus lielajā grupā - **20 min**

Kādu dokumentāciju mēs varam izmantot, lai mīkstinātu pāreju?

Viens no līdzekļiem, ko var izmantot, lai mīkstinātu pāreju, ir bērnu portfolio.

Bērnu portfolio ir aktuālas informācijas apkopojums, kas dokumentē bērna progresu un izmaiņas bērna attīstībā.

Portfolio var ietvert:

- fotogrāfijas
- bērnu darbu paraugus
- attīstības pārbaudes saraksti
- novērošanas protokolus
- bērnu komentāru pieraksti
- videoklipus
- mūsu rakstītie apraksti par notiekošo.

Piezīme: PPP ir jāiekļauj izvilkumi no bērna portfolio, lai to ilustrētu sīkāk.

Priekšnosacījumi dokumentācijas par bērna attīstību izmantošanai kopumā un konkrēti pārejas mīkstināšanai

Jāuzsver, ka dokumentēt bērna attīstību un apmainīties ar informāciju par bērnu, ir ļoti svarīgi, jo pētījums (Transition is our mission, 2022), liecina, ka tā ir bērncentrēta prakse, ko ļoti reti izmanto gan pirmsskolā, gan skolā..

Papildus jāuzsver, ka lai šī pārejas prakse būtu noderīga praktizētājiem un neradītu stigmatizāciju bērnam, ir jāievēro piesardzība attiecībā uz veidiem, kā mēs dokumentējam un apmaināmies ar informāciju.

[PPP]

Bērna portfolio piemērā, piezīmes tiek veidotas, izmantojot apraksta metodi. Tas nozīmē, ka ir precīzi jāapraksta tas, ko mēs redzam, rūpējoties par to, lai šajā procesā tiktu ievērots objektivitātes princips, izvairoties no interpretācijas un vērtēšanas.

Lai praktizētu, kā sniegt objektīvu informāciju, DIE modelis var būt īpaši noderīgs. Šis ir modeļa sastāvdaļas un to piemēri.

APRAKSTS: Ko es redzu/jūtu (tikai fakti, kurus var uzzināt taustāmi/empīriski)

INTERPRETĀCIJA: Ko es domāju par to, ko es redzu; jēga, ko es uztveru no tā, ko es redzu

NOVĒRTĒJUMS: Ko es jūtu par to, ko domāju (pozitīvu vai negatīvu)

PIEMĒRI:

APRAKSTS: Es redzu, ka Āzijas izcelsmes māte aizsedz muti.

INTERPRETĀCIJA: Viņa žāvājas, jo viņai noteikti ir garlaicīgi.

NOVĒRTĒJUMS: Viss kārtībā, es viņu nevainoju.

APRAKSTS: Es redzu sievieti, kas tur bērnu.

INTERPRETĀCIJA: Sieviete ir bērna māte un tur bērnu aiz mīlestības.

NOVĒRTĒJUMS: #1: Tas ir tik dabiski un gādīgi.

NOVĒRTĒJUMS: #2: Tas ir tik patriarhāls sieviešu kā mātes attēlojums.

Objektīvi novērojumi ir faktos balstīti apgalvojumi: “Džo pacēla kluci un svieda to Samuelam” vai “Marija pavadīja laiku ārā, sēžot

zem koka” vai “Amils pavadīja gandrīz stundu, viens pats veidojot sarežģītu Lego struktūru no diagrammas”. Subjektīvie novērojumi ir vērtību spriedumi vai informācija, kas izņemta no konteksta: “Džo ir agresīvs” vai “Amils ir laimīgs”. Šādas ‘birkas’ neļauj mums saskatīt bērna stiprās puses un vajadzības. Galu galā Džo, iespējams, beidzot sevi apliecina (lai gan nepieņemamā veidā) pēc tam, kad Semuels ir bijis nejauks pret viņu, un Amils, iespējams, ‘uzvelk drosmīgu seju’, lai slēptu savas skumjas, vai tāpēc, ka viņš domā, ka pieaugušie vēlas, lai viņš smaidītu un izskatītos jautrs.

Proti, precīzs darbību secības apraksts, veidi, kā bērni iesaistās individuālajās aktivitātēs, iniciācijas mijiedarbība ar citiem bērniem un tamlīdzīgi, liek mums neinterpretēt bērnu uzvedību, pamatojoties uz vienu novērojumu, jo šāda vienkāršota pieeja monitoringam var radīt kļūdas interpretācijās, kas var izraisīt pilnīgi nepareizus secinājumus par bērna attīstību. Pamatojoties uz objektīvo informāciju, arī vecāks var atpazīt, kā notiek viņa bērna mācību process (Skopljak and Buric, 2012).

Noslēgumā jāsaaka, ka jebkāda veida bērna attīstības dokumentēšanai, kā arī informācijas apmaiņai ir jābūt balstītai uz faktiem un atkārtotiem novērojumiem, tā jāveic sadarbībā ar citām bērna attīstībā iesaistītām personām, nodrošinot konfidencialitāti, uzsverot bērna stiprās puses un vienmēr - apzinoties stigmatizācijas risku, ko tas varētu nest bērnam un viņa ģimenei.

Aktivitāte:

1. Dalībnieki tiek sadalīti mazākās neviendabīgās grupās un viņiem tiek sniegts izraksts no bērna portfolio (katra valsts to sagatavo pati, atkarībā no tā, kas tiek izmantots valsts kontekstā). - **15 min.**
2. Uzdevums ir izlasīt materiālu un atrast:
 - svarīgāko informāciju
 - kāda papildu informācija viņiem būtu nepieciešama, lai mīkstinātu pāreju
 - jebkuru subjektīvu, dažādi interpretējamu, lieku informāciju, neveiksmīgus formulējumus, neatbilstošus vārdu lietojumus.
3. Vadītājs vada diskusiju, pārrunājot jautājumus:
 - kā dotā informācija varētu būt noderīga pārejas kontekstā
 - kāda papildu informācija skolotājiem būtu noderīga
 - kā atpazīt, identificēt subjektīvu, vērtējošu bērna aprakstu. - **35 min**

Šeit ir daži ieteikumi pārdomām/ pārrunām ar dalībniekiem:

1. piezīme:

- nepietiekama uzmanība – frāze diagnosticējoša, attīstībai un kontekstam neatbilstoša, iespējams, ka bērns joprojām izjūt nedrošību, ja atrodas tālu no bērnudārza audzinātājas; tā vietā: meitenes uzmanība uz īsu brīdi ir pievērsta bilžu grāmatām
- sēž nomākta, kamēr viņa spēlējas viena ar līdzīgām rotaļlietām, ar kurām spēlējas citi bērni – novērtējošs vērtējums, un var redzēt, ka viņa faktiski nodarbojas ar paralēlo spēli, kas joprojām ir svarīgs spēles veids, lai gan sadarbības spēles attīstās ap 3,5 gadu vecumu vai viņai vienkārši var būt nepieciešams kāds papildu iedrošinājums; tā vietā: nodarbojas ar spēli.

2. piezīme:

- slinkums uzsākt sarunu - varbūt vienkārši vēl nezina kā; tā vietā: bet neuzsāk sarunu
- nekad nelūdz palīdzību - ir labi izvairīties no tādiem vārdiem kā 'nekad', 'vienmēr' u.t.t., varbūt mēs neesam redzējuši bērnu lūdzam palīdzību, bet tas notiek viņam atrodoties starp vienaudžiem, ar kuriem viņš jūtas ērti; tā vietā: nekad nav redzēts, lūdzot palīdzību

SADARBĪBAS PLĀNOŠANA AR ĢIMENĒM

Mērķis:

vairoot zināšanas par to, cik svarīgi ir pārejas procesā iesaistīt vecākus/ģimenes. Paplašinātas zināšanas un prasmes sadarbības plānošanai ar ģimenēm.

Laiks:

Minilekcija:

Sadarbības ar ģimenēm nozīme

Papildus komunikācijai ar cietiem izglītības darbiniekiem, savstarpējā komunikācija ir neaizstājama attiecībās ar vecākiem un bērniem (*Dockett and Perry, 2014*).

Attiecību ar ģimenēm veicināšana ir svarīga, jo (*Somolanji Tokic, 2018*):

- vecāki ir svarīgs informācijas avots par bērnu un viņa vidi, kas palīdz koncentrēt mācību darbu uz bērna individuālajām vajadzībām.
- vecāki un izglītības darbinieki iepazīst viens otru tiešās sarunās, un personīgais kontakts nodrošina skaidrāku komunikāciju ar tik ļoti nepieciešamo atgriezenisko saiti (ko nevar panākt ar bukletu vai līdzīgu līdzekļu palīdzību). Tas padara komunikācijas procesu veiksmīgāku, un ieinteresētās personas ir apmierinātākas un gatavas turpmākai komunikācijai.
- personīgais kontakts ļauj apmainīties ar savām jūtām un atklāt savu vērtību sistēmu, kas var kalpot par platformu saišu veidošanai.
- komunikācija, kas notiek abos virzienos, bērnam tiek dotas tiesības uz savu balsi – viņš ne tikai klausīsies, bet viņam ir tiesības teikt, un viņa teiktais ir jārespektē (*Bērna tiesību konvencija, 1989*).

Vai partnerattiecības ar ģimenēm ir izplatīta prakse? Ko saka pētījumi un pieredze?

[PPP]

Runājot par bērna attīstības dokumentēšanu, kas iepriekš minēta kā svarīga atbalstoša darbība pārejas periodā, bieži sastopamā bērnudārza un skolas pedagogu negatīvā attieksme pret vecāku iesaistīšanos bērna attīstības monitorēšanā var tikt interpretēta kā nedrošības un baiļu rezultāts (Ahtola, Björn, Turunen, Poikonen, Kontoniemi, Lerkkanen, & Nurmi, 2016; Einarsdottir et al., 2008). Pētījuma Ahtola et al. (2016) rezultāti norāda uz nepieciešamību pārvarēt antagonismu un iesaistīt vecākus bērna attīstības dokumentēšanā vai vismaz būt informētiem par to. Regulāra informēšana (sadarbība izglītības procesā) ļautu attīstīt uzticību (Adams & Christenson, 2000). Informācijas sniegšana ilgākā laika periodā, kā arī dažādas, taču regulāras sadarbības formas ir uzticības veidošanas priekšnosacījumi (Adams & Christenson, 2000; Kikas, Poikonen, Kontoniemi, Lyyra, Lerkkanen, & Niilo, 2011) (visi no Viskovic, 2018).

Turklāt pētījumi par Horvātijas, Slovēnijas un Latvijas situāciju (*Transition is our mission*, 2022) ir parādījuši, ka sadarbība ar vecākiem galvenokārt notiek individuālu vecāku un skolotāju tikšanos veidā un ir biežāk sastopama pirmsskolas nekā skolas sistēmā, savukārt Visković (2018) atzīst, ka ir nepieciešams biežāk iesaistīt vecākus pārejas praksē (piemēram, kopā ar bērniem) (Visković, 2018).

Turklāt, prakse rāda, ka, vienai sistēmai (skolai vai pirmsskolai) sadarbojoties ar vecākiem, tā reti iesaista sadarbībā citas ieinteresētās puses, kas veicinātu pārejas mīkstināšanu. (piemēram, skolotājus no citām sistēmām, ekspertus no citām iestādēm).

Iespējamie iemesli komunikācijas trūkumam ar ģimenēm

[PPP]

Aplūkojot iemeslus, kāpēc skolotāji ne tik daudz sazinās ar ģimenēm, ir svarīgi paturēt prātā, ka lielākā daļa skolotāju saprot, cik svarīgi ir sazināties ar ģimenēm, tomēr viņi bieži izjūt frustrāciju savos centienos sazināties.

Iespējamie iemesli ir:

- ģimenes/skolas komunikācijas prasmju trūkums.
- atšķirības uztverē starp skolotājiem un ģimenēm.

Zemāk redzamajā tabulā apkopotas iespējamās uztveres atšķirības, kas var traucēt izglītības iestādes/ģimenes saziņu (by Mendoza and Cegelka of project P-Pact, San Diego State University. (*Community Education Journal* (April 1987). p.12 (all from School Readiness Task Force, Hawai'i Good Beginnings Interdepartmental Council, 2004).

PEDAGOGI	ĢIMENE
Grupa – jākoncentrējas uz visu klasi vai grupu	Individuāli – rūpējas par sava bērna individuālo progresu, vajadzībām
legūtās prasmes – ir zināšanas par to, ko bērns ir apguvis	Jaunās prasmes – ir norūpējusies par to, ko bērns mācās
legūtās prasmes – ir zināšanas par to, ko bērns ir apguvis	Vēsture – ir redzējums caur perspektīvu uz to, cik tālu bērns ir ticis
Futūristisks – skatās, ko bērns spēs darīt nākotnē, karjeras potenciālu	Tagadne – ir koncentrējusies uz 'šeit un tagad'
Specifiskums – norūpējies par konkrētu prasmju apgūšanu	Izkliedēts – tendēts redzēt visu bērna nepārtraukto attīstību
Kognitīvs – redz bērnu abstraktāk, spēj distancēties no bērna	Emocionāls – ir emocionāli saistīta ar bērnu
Sasniegtā/izvēlēta profesija – mudina bērnu izdarīt profesionālās karjeras izvēli	Dots – ģimene pieņem bērnu tādu, kāds viņš ir
Dominējošais – ir vara, amats, pieredze.	Padevīgs – var justies bezpalīdzīga, neizglītota
Universāls – meklē labāko metodi, veidu, kā strādāt ar visiem bērniem	Individualizēts – vēlas, lai pieeja bērnam un mācībām ir individuāla

Pēc nodarbības dalībniekiem tiks jautāts par sadarbību ar vecākiem, izmantojot Mentimetru – **15 min:**

1. jautājums: Kādus sadarbības veidus pārejas periodā jūs parasti īstenojat?

Iespējas: vecāku sapulces, skolas apmeklējumi, individuālas konsultācijas, ceļojošā dienasgrāmata, svarīgu notikumu kopīga svinēšana, vecāku iekļaušana bērnudārza grupas/skolas klases dzīvē (lasīšana, rotaļas, iesaistīšanās projektos, citi brīvprātīgā darba veidi), vecāku iesaistīšana lēmumu pieņemšanā (piemēram, plānojot aktivitātes un mācību mērķus saviem bērniem), sasaistot vecākus ar pakalpojumu sniedzējiem vietējā sabiedrībā

2. jautājums: Ja nē, kādi ir tā iemesli?

Iespējas: neinteresē, nav laika, nezinu, kā motivēt vecākus piedalīties, nepieciešamas plašākas zināšanas par pārejas tēmu, cita atbilde

Pēc tam vadītājs var komentēt Mentimetra rezultātus par sadarbības veidiem un salīdzināt tos ar nacionālās izpētes rezultātiem. Piemēram, Horvātijas gadījumā tie ir pieejami: https://api.kpk.eglas.hr/uploads/Transition_is_our_mission_summary_3_1_d58111be31.pdf - biežākie sadarbības veidi ar vecākiem ir vecāku sapulce vai vecāku individuāla informēšana; bērnudārzs to īsteno biežāk nekā skola.

Nākamajā aktivitātē dalībnieki – abu sistēmu (skolas un pirmsskolas) profesionāļi – tiks mudināti strādāt kopā, plānojot sadarbību, ņemot vērā dažādus faktoros.

Aktivitāte:

1. Dalībnieki tiek sadalīti heterogēnās grupās un katra grupa saņem vienu iespējamās sadarbības ar ģimenēm veidu: kopīga mācību laboratorija/projekts, individuālas konsultācijas, skolas apmeklējums un vecāku sapulces.
2. Uzdevums būs aprakstīt savai grupai piešķirto sadarbības veidu, ievērojot šīs vadlīnijas: Kas ir iesaistīts? Ko varētu darīt, lai bērna bālsis tiktu sadzirdēta? Kad/kādos gadījumos to izmantot (ilgums, biežums)? sadarbības saturs (struktūra, nepieciešamie resursi)? Šāda veida sadarbības priekšrocības? Kā, jūsuprāt, šāda veida sadarbība veicinās atšķirību mazināšanos izglītības iestāžu un ģimenes priekšstatos? - **15 min**
3. Pēc tam, kad katra grupa iepazīstina ar savu darbu lielo grupu, vadītāji sniedz komentārus par sadarbību, atsaucoties uz iesaistītajām pusēm, bērna lomu, sadarbības intensitāti un saturu, kā arī ieguvumiem ikvienai iesaistītajai pusei.- **35 min**

Dalībnieki saņems darba lapu ar papildu idejām ģimeņu sadarbībai ar izglītības iestādi, savukārt, vadītājs iepazīstinās ar sadarbības veidiem, par kuriem iepriekš nav runāts, bet kas var veicināt labu pārejas praksi, piemēram, mājas vizītes, diferencēts sākums, dažāda veida anketas, ko varētu izmantot darbam ar vecākiem sapulcēs u.t.t. (Pielikums „Pārejas mīkstināšana, savienojot ģimenes ar skolām”).

Minilekcija:

Veidojot bērniem saiknes ne tikai ar viņu vecākiem un skolotājiem, bet arī vienaudžiem, jūs sniežat vēl vienu līdzekli, kā atbalstīt bērnu pāreju. Bērni jūtas ērti savā jaunajā vidē, ieraugot pazīstamas sejas, gan sava vecuma, gan nedaudz vecākus bērnus. (*School Readiness Task Force, Hawai'i Good Beginnings Interdepartmental Council, 2004*).

Dalībnieki saņem pielikumu „Pārejas mīkstināšana, veidojot saikni bērnu starpā”.

Sadarbības plānošana ar plašāku sabiedrību

Mērķis: palielināt izpratni par vides nozīmi pārejas atbalstīšanā. Radīt priekšstatu par bērna attiecībām ar viņa/ viņas vidi, lai atklātu atbalsta sistēmas, kas nepieciešamas, lai mīkstinātu pāreju.

Piezīme:

Vadītājs atgādina dalībniekiem par Bronfenbrenner modeli no sākuma.

Laiks:

[PPP]

Minilekcija:

Ekokarte ir individuālo attiecību ar apkārtējo vidi grafisks attēlojums, un tas var būt spēcīgs instruments, lai atklātu neatklātas atbalsta sistēmas, bet arī norāda uz nepieciešamību stiprināt individuālās attiecības.

*Ierakstiet tukšajos apļos un laukumos bērna dzīvē nozīmīgas personas/ institūcijas

Aktivitāte:

Dalībnieki tiek sadalīti pa pāriem, ja viņi ir no viena bērnudārza/skolas un strādā pie savām ekokartēm - **15 min**

1. Paņemiet tukšu papīra lapu.
2. Uzzīmējiet apli vidū un uzrakstiet bērna vārdu.
3. Ierakstiet institūcijas (laukumos) un personas (apļos), ar kurām sadarbojaties un kuras varētu palīdzēt mīkstināt bērna pāreju un definējiet, kā (resursi).
4. Pēc savas ekokartes apskatīšanas, padomājiet par citiem iespējamajiem cilvēkiem/institūcijām, kas varētu palīdzēt stiprināt sadarbības tīklu bērna pārejas laikā, un pievienojiet tos apļos/laukumos, iekrāsojot tos citā krāsā.
5. Pēc tam lielajā grupā tiek prezentēti un apspriesti vairāki piemēri - **25 min**

Iespējamie jautājumi pārdomām:

Kā stiprināt/veicināt atbalstu tiem, ar kuriem jau sadarbojies? Ko varētu darīt, lai izveidotu sadarbību ar tām personām/institūcijām, ar kurām vēlies sadarboties, bet vēl nesadarbojaties?

Dalībnieki saņems pielikumu „Pārejas mīkstināšana, savienojot kopienas ar skolām” un (ja pietiek laika) plašākā grupā pārrunās, vai viņi atpazīst partnerības plānošanas iespējas, ņemot vērā savu ekokarti.

3.DIENA

- PIELIKUMI -

PIEMĒRI NO BĒRNA PORTFOLIO - 1

Meitene P. (4,4 gadus veka), 2011.gada 15.oktobris

Situācija: pielāgošanās periods

Pirmajās bērnudārza uzturēšanās dienās meitene P. pastāvīgi atrodas blakus bērnudārza audzinātājam, vēro citu bērnu kustības un ir atšķirta tikai uz neilgu laiku. Viņas uzmanību piesaista jaunas bilžu grāmatas. Tad viņa uz īsu brīdi nošķiras, bet joprojām ar acs kaktiņu seko audzinātājas kustībai. Paralēlā spēlē viņa parasti ir viena. Viņa atsakās pieskarties citiem bērniem, atkāpjas un paslēpjas aiz audzinātājas. Kad cits bērns apsēžas uz krēsla, uz kura viņš agrāk sēdēja, tad viņa saka: Lūdzu, ej projām, šis ir mans krēsls.

Rīcība: sadarbībā ar vecākiem, aprīkojiet lasīšanas un rakstīšanas centru ar bilžu grāmatām, kuras meitene bieži lasa mājās.

Meitene P. (4, 5 gadus veka), 2011.gada 18.novembris.

Situācija: dalība spēlē un mijiedarbība ar vienaudžiem

Mēneša sākumā meitene sāka draudzēties ar meiteni V., apskaujot viņu un sēžot viņai blakus visās aktivitātēs. Viņa runā arī ar citiem bērniem, kad tie viņu uzrunā, bet pati sarunas neuzsāk. Kopā ar V. viņa smejas, iesaka spēles idejas un pieņem viņas idejas. Viņas ir kopā drāmas centrā, valkā kleitas, darbojas. Konfliktsituācijā viņa cenšas atrisināt problēmu pati. Viņa reti lūdz palīdzību.

Rīcība: Papildiniet drāmas centrā drēbju izvēli, rosiniet cepuru izgatavošanu no dažādiem materiāliem (veicinot kopīgu darbošanos). Mudiniet bērnus izveidot modes skati un tādējādi iekļaut vairāk bērnu P. mijiedarbības lokā.

Meitene P. (4, 6 gadus veca), 2011.gada 15.decembris.

Situācija: empātijas izpausme

Dažkārt viņa izrāda empātiju ar vārdiem, pieskārienu, palīdzību vai arī viņa brīdina bērnudārza audzinātāju par redzēto. Dažkārt viņa neizsaka savas jūtas ar vārdiem, bet parāda, ka jūt līdzī, saprot un pieņem otra jūtas. Piemēram, kad draudzene L. raud, viņa pieiet viņai klāt un samīļo.

Darbība: Plakātu veidošana par emocijām/ jūtām: Kas mani iepriecina, kad esmu skumjš, dusmīgs, laimīgs...

Rīta apļa komunikācijas spēles: Izvēloties aktivitātes rīta aplim, rosiniet bērniem veidot jaunus uzvedības veidus: šodien izvēlieties spēlēties ar kādu, ar kuru neesat spēlēties ilgu laiku.

(Skopljak and Burić, 2012)

EXAMPLES OF DIFFERENT NOTES FROM A CHILD'S PORTFOLIO - 2

Meitene P. (4,4 gadus veka), 2011.gada 15.oktobris

Situācija: pielāgošanās periods

Pirmajās bērnudārza uzturēšanās dienās meitene P. pastāvīgi atrodas blakus bērnudārza audzinātājam, vēro citu bērnu kustības un ir atšķirta tikai uz neilgu laiku. Viņas uzmanību piesaista jaunas bilžu grāmatas. Tad viņa uz īsu brīdi nošķiras, bet joprojām ar acs kaktiņu seko audzinātājas kustībai. Paralēlā spēlē viņa parasti ir viena. Viņa atsakās pieskarties citiem bērniem, atkāpjas un paslēpjas aiz audzinātājas. Kad cits bērns apsēžas uz krēsla, uz kura viņš agrāk sēdēja, tad viņa saka: Lūdzu, ej projām, šis ir mans krēsls.

Rīcība: sadarbībā ar vecākiem, aprīkojiet lasīšanas un rakstīšanas centru ar bilžu grāmatām, kuras meitene bieži lasa mājās.

Meitene P. (4, 5 gadus veka), 2011.gada 18.novembris.

Situācija: dalība spēlē un mijiedarbība ar vienaudžiem

Mēneša sākumā meitene sāka draudzēties ar meiteni V., apskaujot viņu un sēžot viņai blakus visās aktivitātēs. Viņa runā arī ar citiem bērniem, kad tie viņu uzrunā, bet pati sarunas neuzsāk. Kopā ar V. viņa smejas, iesaka spēles idejas un pieņem viņas idejas. Viņas ir kopā drāmas centrā, valkā kleitas, darbojas. Konfliktsituācijā viņa cenšas atrisināt problēmu pati. Viņa reti lūdz palīdzību.

Rīcība: Papildiniet drāmas centrā drēbju izvēli, rosiniet cepuru izgatavošanu no dažādiem materiāliem (veicinot kopīgu darbošanos). Mudiniet bērnus izveidot modes skati un tādējādi iekļaut vairāk bērnu P. mijiedarbības lokā.

Meitene P. (4, 6 gadus veka), 2011.gada 15.decembris.

Situācija: empātijas izpausme

Dažkārt viņa izrāda empātiju ar vārdiem, pieskārienu, palīdzību vai arī viņa brīdina bērnudārza audzinātāju par redzēto. Dažkārt viņa neizsaka savas jūtas ar vārdiem, bet parāda, ka jūt līdzī, saprot un pieņem otra jūtas. Piemēram, kad draudzene L. raud, viņa pieiet viņai klāt un samīļo.

Darbība: Plakātu veidošana par emocijām/ jūtām: Kas mani iepriecina, kad esmu skumjš, dusmīgs, laimīgs...

Rīta apļa komunikācijas spēles: Izvēloties aktivitātes rīta aplim, rosiniet bērniem veidot jaunus uzvedības veidus: šodien izvēlieties spēlēties ar kādu, ar kuru neesat spēlējies ilgu laiku.

(Skopljak un Burić, 2012)

PĀREJAS MĪKSTINĀŠANA, SAVIENOJOT PIRMSSKOLAS PROGRAMMAS AR SKOLU PROGRAMMĀM

IESPĒJAMĀS PĀREJAS PRAKSES

Sarīkojiet atvērto durvju dienu pirmsskolu un skolu darbiniekiem ar prezentācijām par pirmsskolas un skolas programmām. Ļaujiet viņiem iepazīties vienam ar otru.

Izveidojiet albumus par savu skolu vai pirmsskolu un dalieties ar tiem ar citām skolām/pirmskolām.

Organizējiet “kafijas un virtuļu” rītu skolotājiem vienā no programmām (pirmsskolā vai skolā), lai dalībniekiem būtu laiks apspriest veidus, kā apmierināt dažādu ģimeņu vajadzības. Viņi var runāt par pārejas procesu un noteikt veidus, kā to uzlabot.

Organizējiet kopīgus seminārus un apmācības visa gada garumā.

Plānojiet kopīgas skolas reģistrācijas dienas. Tās var rīkot bērnudārzā vai skolā. Bērnudārza darbinieki var palīdzēt skolas darbiniekiem reģistrācijas procesā.

Veiciniet bērnu attīstības dokumentēšanas informācijas ierakstu koplietošanu starp pirmsskolas un skolas vidi. To drīkst darīt tikai informējot vecākus un iegūstot rakstisku atļauju. Kopīgojamā informācija var ietvert pierakstus par bērnu attīstību, uzvedību, bērnu darbu portfolio u.t.t.

IESPĒJAMĀS PĀREJAS PRAKSES

Uzaiciniet uz pirmsskolu īpašus viesus no skolas – bibliotekāru, direktoru, kafejnīcas darbinieku, autobusu vadītāju, mākslas skolotāju, sporta skolotāju, biroja darbiniekus – un aiciniet viņus novadīt kādu nodarbību bērniem, kas ir saistīta ar viņu pienākumiem skolā.

Ieteicams organizēt atsevišķu tikšanos, lai apmainītos ar informāciju par bērniem ar īpašām vajadzībām. Pirms pirmās skolas dienas varat izcelt lietas, kurām jāpievērš īpaša uzmanība. Daloties ar informāciju, ievērojiet konfidencialitātes vadlīnijas.

Izveidojiet programmu, kas apvieno uzvedības speciālistu un pirmsskolas un skolas skolotāju, un nodrošina kopīgu apmācību iespējas.

Ja bērni tiek iepriekš pārbaudīti skolai, plānojiet lai šis pārbaudes notiek kopīgi ar skolu. Tādā veidā pirmsskolas darbinieki var būt klāt pārbaudes laikā. To var darīt arī bērnudārza telpās, lai bērniem būtu ierasta vide.

Adaptēts no Steps to Kindergarten Transition: A Guide to a Successful Transition to Kindergarten (*School Readiness Task Force, Hawai'i Good Beginnings Interdepartmental Council, 2004*)

PĀREJAS MĪKSTINĀŠANA, SAVIENOJOT ĢIMENES AR SKOLĀM

IESPĒJAMĀS PĀREJAS PRAKSES

Izveidojiet īpašo datumu kalendāru, ko kopīgot ar ģimenēm. Tas var ietvert skolas brīvdienas, īpašus pasākumus u.t.t.

Dodieties mājas vizītēs. Tas ļauj iepazīt bērnus un viņu ģimenes. (Īpaši svarīgi ģimenēm no neaizsargātām grupām!)

Veiciet ģimenes vajadzību novērtējumu. Izveidojiet sākotnējos kontaktus ar ģimeni un sāciet izstrādāt ģimenes atbalsta plānu.

Sarīkojiet pasākumu bērnudārza bērniem - topošajiem skolēniem - un viņu ģimenēm. Bērni var piedalīties improvizētās mācību aktivitātēs/stundās, doties ekskursijā pa skolu un skolas autobusu, satikt citus bērnus, kas apmeklēs skolu, un vecāki var socializēties ar saviem bērniem, citiem bērniem un vecākiem. Varat sarīkot papildu pasākumus, lai bērni un vecāki varētu labāk iepazīt viens otru un, iespējams, plānot kopīgu vešanu uz skolu u.t.t.

Apsveriet iespēju iesākt ar 'regulētu' skolas apmeklējumu, kur pirmās dienas skolu apmeklē mazākas bērnu grupas. To var izdarīt, plānojot, ka katrā no pirmajām trim skolas dienām, skolu apmeklē 1/3 bērnu, un pārējās divās pirmās nedēļas dienās - visi bērni. Tas ļauj skolotājam vairāk individuāli pavadīt laiku ar katru bērnu. Skolotājs var aicināt, lai uz pirmo stundu bērni nāk kopā ar saviem vecākiem. Pirmajā nedēļā var būt arī īsākas skolas dienas.

IESPĒJAMĀS PĀREJAS PRAKSES

Sarīkojiet ģimenes pikniku pirms skolas sākuma vai tūlīt pēc skolas sākuma.

Mudiniet vecākus nākt un pastāstīt, kā lietot jebkuru īpašo aprīkojumu, kas varētu būt nepieciešams viņu bērnam ar īpašām vajadzībām. To vēlams izdarīt pirms pirmās skolas dienas, lai būtu pietiekami daudz laika, lai pilnībā izglītotu skolotājus un atvēlētu kādu laiku praktizēt darbu ar šo aprīkojumu.

Mudiniet vecākus brīvprātīgi darboties skolā.

Aptaujāt bērnu ar īpašām vajadzībām vecākus, lai uzzinātu viņu viedokli par pārejas procesu. Mudiniet viņus sniegt informāciju par to, kur varētu veikt uzlabojumus

Skolas var izveidot mācību materiālus, ko bērni var izmantot mājās kopā ar vecākiem

Nodrošiniet plašu metožu klāstu, kā iegūt informāciju no ģimenēm par viņu bērnu ar īpašām vajadzībām. Varat nodrošināt anketas, audio vai video ierakstus, kas ļauj ģimenēm sniegt informāciju, kas ir specifiska viņu bērna vajadzībām un vislabāko veidu, kā šīs vajadzības apmierināt.

IESPĒJAMĀ PĀREJAS PRAKSE

Sarīkot kalendārā gada beigās vecāku un skolotāju konferenci. Dalieties pārejas centienos ar vecākiem. Ja jūs uztraucaties, ka konkrēts bērns ļoti baidās no gaidāmajām pārmaiņām, aiciniet vecākus strādāt pie specializēta pārejas plāna šim bērnam.

Sniedziet vecākiem informāciju par izglītības programmu, kuru viņu bērns apgūs. Norādiet adresi, tālruņa numuru, direktora vārdu, plānotos reģistrācijas datumus un mācību laiku.

Uzrakstiet stāstu par jauno skolu, lai vecāki to lasītu saviem bērniem.

Ar strādājošiem vecākiem pārrunājiet bērnu aprūpes iespējas pēc skolas. Sniedziet informāciju un ieteikumus atbilstošām pēcstundu programmām.

Palūdziet vecākiem palīdzēt saviem bērniem izveidot grāmatu "Viss par mani". Katrs bērns dalīsies tajā ar savu jauno skolotāju un klasesbiedriem.

Mudiniet ģimenes nākt pēc palīdzības, ja viņu bērna bailes par pāreju uz jaunu skolu šķiet nesamērīgas. Šo problēmu pārrunāšana ar skolas konsultantu, skolotāju vai direktoru var būt ļoti noderīga. Pēc sarunas ar ģimeni pēc iespējas ātrāk sazinieties ar citiem speciālistiem/ institūcijām (piemēram, veselības iestādēm), lai atvieglotu pāreju.

IESPĒJAMĀ PĀREJAS PRAKSE

Aiciniet vecākus uz pirmsskolas izglītības iestādi vai pamatskolu paņemt līdzī draugu vai citu ģimenes locekli. Daudziem ģimenes locekļiem, kuri nejūtas komfortabli, runājot valsts valodā, ir vieglāk, ja viņi var apmeklēt skolu kopā ar kādu.

Lūdziet vecākiem aizpildīt pielikumu „Informācija par manu bērnu“, kas atrodams jūsu saņemtajos papildu materiālos.

Adaptēts no Steps to Kindergarten Transition: A Guide to a Successful Transition to Kindergarten (*School Readiness Task Force, Hawai'i Good Beginnings Interdepartmental Council, 2004*)

PĀREJAS MĪKSTINĀŠANA, SAVIENOJOT BĒRNUS AR BĒRNIEM

IESPĒJAMĀS PĀREJAS PRAKSES

Mudiniet vecākus nodrošināt bērniem aktivitātes, kas ļauj viņiem iegūt daudz dažādu draugu, nevis tikai tos, kas ir viņu skolas klasē. Tās var būt sporta aktivitātes, muzikālas un deju aktivitātes, bērna aizvešana uz bibliotēku, došanās uz vietējiem parkiem u.t.t.

Uzaiciniet kādu no bērniem, kurš iepriekš apmeklēja jūsu pirmsskolu, atgriezties bērnudārzā un pastāstīt par to, kā ir doties uz skolu. Viņš varētu arī dalīties ar jebkuriem noteikumiem, kas atšķiras no bērnudārza noteikumiem. Ja iespējams, aiciniet bērnu dalīties ar dažiem klases darbu piemēriem vai fotoattēliem.

Izveidojiet sistēmu, lai skolas bērni varētu "sadraudzēties" ar nākamo jaunpienācēju no pirmsskolas. Piedāvāji skolēniem pavasarī uzrakstīt zīmīti pirmsskolas vecuma bērnam. Viņi var nosūtīt zīmītes, vēstules, fotogrāfijas, zīmējumus u.t.t. par skolu pirms bērna ierašanās. Noorganizējiet, lai skolas bērni pavadītu pirmsskolniekus atvērto durvju dienā vai skolas apmeklējuma laikā. Kad pirmsskolas vecuma bērns ir ienācis skolā, dodiet nedaudz laiku rotaļām divatā vai ļaujiet viņiem ēst kopā. Lasošais draugs var lasīt priekša bērnudārza bērnam. Tas ļauj skolēnam lasīt, nebaidoties no nosodījuma, bet jaunākam bērnam – saņemt īpašu individuālu lasīšanu.

IESPĒJAMĀS PĀREJAS PRAKSES

Kad skolu apmeklē bērni, kuriem valsts valoda nav dzimtā valoda, mēģiniet noorganizēt, lai kāds skolēns, kurš runā tajā pašā valodā, parāda ģimenei skolu un pavada laiku kopā ar topošo pirmklasnieku, spēlējot spēli vai lasot grāmatu.

Izveidojiet tālrunu grāmatas, lai bērni vasarā varētu sazināties ar saviem pirmsskolas draugiem. Iekopējiet vārdus un numurus un lieciet bērniem izrotāt tālrunu grāmatas vākus.

Sarīkojiet vasaras rotaļu grupu nodarbības skolā, kurās topošie pirmklasnieki var satikt jaunus draugus no skolas.

Adaptēts no Steps to Kindergarten Transition: A Guide to a Successful Transition to Kindergarten (School Readiness Task Force, Hawai'i Good Beginnings Interdepartmental Council, 2004)

PIELIKUMS 12

INFORMĀCIJA PAR MANU BĒRNU

Šo veidlapu var izmantot kā veidu vecāku informēšanai un iesaistei bērnu izglītības plānošanā. Skolotāji to var izmantot pirmajās tikšanās reizēs ar vecākiem vai ar bērnu starpniecību nosūtīt tās uz mājām gada sākumā (*adaptēts no Kentucky Warly Childhood Transitiona l Project, May 1995*).

Šīs lietas mani visvairāk iepriecina attiecībā uz manu bērnu:

Šīs lietas mans bērns dara labi:

Manam bērnam tiešām patīk:

Šobrīd es visvairāk raizējos par:

Mans bērns vislabāk mācās, ja/kad:

Dažas lietas, ko es mājās daru, lai palīdzētu savam bērnam:

Manuprāt, šādi pakalpojumi/ speciālisti varētu palīdzēt manam bērnam:

Mūsu ģimene varētu arī izmantot palīdzību:

Es vēlētos būt iesaistīts sava bērna izglītībā sekojošos veidos:

Adaptēts no Steps to Kindergarten Transition: A Guide to a Successful Transition to Kindergarten (School Readiness Task Force, Hawai'i Good Beginnings Interdepartmental Council, 2004)

PIELIKUMS 13

PAPILDU IDEJAS VECĀKU/ ĢIMEŅU SAPULCĒM

Avots: Steps to Kindergarten Transition: A Guide to a Successful Transition to Kindergarten (*School Readiness Task Force, Hawai'i Good Beginnings Interdepartmental Council, 2004*).

Ko es sagaidu no mana bērna skolas...

Ko es sagaidu no mana bērna skolotājas...

Ko skolotāja var sagaidīt no manis...

K

Ko es zinu par K?

W

Ko es vēlos (want) uzzināt par K?

L

Ko es esmu iemācījies (learned)?
(šo aili aizpildiet nodarbības beigās)

PIELIKUMS 14

PARTNERĪBAS VEIDOŠANA STARP VECĀKIEM UN SKOLOTĀJIEM

Piecas galvenās lietas, ko vecāki vēlas, lai skolotāji zinātu:

1. Es novērtēju to, ja saprotat, ka manam bērnam nevajag vienu un to pašu.
2. Man patīk, ka Jūs redzat manu bērnu viņa veselumā.
3. Es priecājos, ja saprotat, ka dažreiz mans bērns dara visu iespējamo.
4. Man sagādā prieku, ja Jūs uzticaties manam bērnam.
5. Es novērtēju, ja Jūs sazināties ar mani.

Piecas galvenās lietas, ko skolotāji vēlas, lai vecāki zinātu:

1. Es novērtēju, ja Jūs nemēģināt ieplānot tikšanos pirmajās divās mācību gada nedēļās.
2. Man patīk, ja Jūs izrādāt cieņu pret mani sava bērna klātbūtnē.
3. Esmu gandarīta, ja Jūs saņemat informāciju no pirmavotiem, nevis no citiem vecākiem.
4. Es varu justies vairāk pārliecināta par mūsu spēju sadarboties, ja zinu, ka Jūs paturēsīt mūsu sarunas privātas.
5. Es novērtēju, ka saprotat, ka manā klasē ir daudz bērnu.

Avots: Steps to Kindergarten Transition: A Guide to a Successful Transition to Kindergarten (*School Readiness Task Force, Hawai'i Good Beginnings Interdepartmental Council, 2004*).

PĀREJAS MĪKSTINĀŠANA, SAVIENOJOT BĒRNUS AR SKOLĀM

IESPĒJAMĀS PĀREJAS PRAKSES

Palīdziet bērniem izveidot “Laika kapsulas” no viņu bērnudārza pieredzes. Varat izmantot apavu kastīti vai cita veida uzglabāšanas kastīti. Lieciet bērniem izrotāt savas kastes un izdrukāt uzlīmi ar uzrakstu “_____ bērnudārza dārgumi”. Lieciet bērniem izvēlēties iecienītākās lietas, ko viņi vēlētos ielikt savās kastēs – video, fotogrāfijas, mīļākos zīmējumus, suvenīrus u.t.t. Aiciniet bērnus, lai viņi paņem savas kastes uz mājām un ik pa laikam, kad vēlas pakavēties domās par bērnudārzu, apskata tās.

Pēc iespējas laicīgāk izveidojiet klašu sarakstus, lai skolotāji, ģimenes un bērni varētu sākt sazināties. Šis saraksts nav jāuzskata par galīgu, taču katram skolotājam var piešķirt vismaz pamatgrupu.

Izveidojiet savā klases vidē zonu ar vecāku un ģimenes fotogrāfijām.

Pārvērtiet lomu rotaļu centru par skolas klasi. Ja iespējams, aizņemiet materiālus no vietējās skolas, lai uzlabotu spēles pieredzi. Izvietojiet attēlus, kuros bērni iekāpj autobusā, ēd kafejnīcā, spēlējas rotaļu laukumā, apmeklē skolas bibliotēku, piedalās nodarbībās sporta zālē, mākslas kabinetā un dažādās citās skolas vietās.

Uzrakstiet apsveikuma zīmīti katram bērnam, kas pirmajā skolas dienā tiks ievietots viņa skapītī vai uz viņa galda.

Izstrādājiet portfolio bērniem ar īpašām vajadzībām. Tas kalpo kā veids, kā iepazīstināt skolotājus ar bērnu. Iekļaujiet bērna mākslas darbus, bērna fotogrāfijas, ģimeņu aizpildītās anketas.

IESPĒJAMĀS PĀREJAS PRAKSES

Izmantojiet gan formālo, gan neformālo aktivitāšu laiku, lai runātu ar bērniem par skolu. Uzdodiet tādus jautājumus kā “Kāda, jūsuprāt, būs skola? Kā tas atšķirsies no mūsu laika šeit? Ar ko skola būs līdzīga bērnudārzam? Uzrakstiet atbildes uz lielās papīra lapas un laika gaitā pārskatiet un papildiniet to.

Izmantojiet rīta apļa laiku, lai runātu par pieaugšanu. Izmantojiet materiālus, kurus bērni jau ir pārauguši – piramīdu riņķus, klučus, mazuļu velkamās rotaļlietas, apaļos krītiņus u.t.t. Runājiet ar bērniem par to, ka bērni apgūst jaunas prasmes un maina klases, kad kļūst vecāki un sāk lietot modernākus, sarežģītākus materiālus. Lūdziet bērnus atcerēties lietas, ko viņi nevarēja izdarīt, kad viņi pirmo reizi ieradās bērnudārzā, un ko viņi var tagad. Izsakiet prognozes par to, ko bērni mācīsies skolā, ko viņi tagad vēl nevar, neprot izdarīt. Uzrakstiet šīs prognozes uz lapas un novietojiet tās telpā.

Aiciniet bērnus nodiktēt vēstuli savam jaunajam skolotājam, lai pastāstītu, ko viņi ir iemācījušies pirmsskolā un ko viņi ar nepacietību gaida, kad sāks mācīties skolā. Ja skolotāja vārds nav zināms, vienkārši ierakstiet: “Dārgais skolas skolotāj”.

Dalieties ar bērniem savās sajūtās par pārmaiņām. Ļaujiet viņiem saprast, ka jaunas lietas ir grūtas arī pieaugušajiem.

PIELIKUMS 16

PĀREJAS MĪKSTINĀŠANA, SAVIENOJOT BĒRNUS AR BĒRNIEM

IESPĒJAMĀS PĀREJAS PRAKSES

Mudiniet vecākus nodrošināt bērniem aktivitātes, kas ļauj viņiem iegūt daudz dažādu draugu, nevis tikai tos, kas ir viņu skolas klasē. Tās var būt sporta aktivitātes, muzikālas un deju aktivitātes, bērna aizvešana uz bibliotēku, došanās uz vietējiem parkiem u.t.t.

Uzaiciniet kādu no bērniem, kurš iepriekš apmeklēja jūsu pirmsskolu, atgriezties bērnudārzā un pastāstīt par to, kā ir doties uz skolu. Viņš varētu arī dalīties ar jebkuriem noteikumiem, kas atšķiras no bērnudārza noteikumiem. Ja iespējams, aiciniet bērnu dalīties ar dažiem klases darbu piemēriem vai fotoattēliem.

Izveidojiet sistēmu, lai skolas bērni varētu “sadraudzēties” ar nākamo jaunpienācēju no pirmsskolas. Piedāvāji skolēniem pavasarī uzrakstīt zīmīti pirmsskolas vecuma bērnam. Viņi var nosūtīt zīmītes, vēstules, fotogrāfijas, zīmējumus u.t.t. par skolu pirms bērna ierašanās. Noorganizējiet, lai skolas bērni pavadītu pirmsskolniekus atvērto durvju dienā vai skolas apmeklējuma laikā. Kad pirmsskolas vecuma bērns ir ienācis skolā, dodiet nedaudz laiku rotaļām divatā vai ļaujiet viņiem ēst kopā. Lasošais draugs var lasīt priekša bērnudārza bērnam. Tas ļauj skolēnam lasīt, nebaidoties no nosodījuma, bet jaunākam bērnam – saņemt īpašu individuālu lasīšanu.

Kad skolu apmeklē bērni, kuriem valsts valoda nav dzimtā valoda, mēģiniet noorganizēt, lai kāds skolēns, kurš runā tajā pašā valodā, parāda ģimenei skolu un pavada laiku kopā ar topošo pirmklasnieku, spēlējot spēli vai lasot grāmatu.

Izveidojiet tālruņu grāmatas, lai bērni vasarā varētu sazināties ar saviem pirmsskolas draugiem. Iekopējiet vārdus un numurus un lieciet bērniem izrotāt tālruņu grāmatas vākus.

Sarīkojiet vasaras rotaļu grupu nodarbības skolā, kurās topošie pirmklasnieki var satikt jaunus draugus no skolas.

Adaptēts no Steps to Kindergarten Transition: A Guide to a Successful Transition to Kindergarten (School Readiness Task Force, Hawai'i Good Beginnings Interdepartmental Council, 2004)

4.DIENA

Piedaloties semināra 4. dienā, dalībnieki:

- 1) palielinās izpratni par to, cik svarīgi ir nodrošināt vienlīdzību izglītībā bērniem no nelabvēlīgām grupām
- 2) papildinās zināšanas par veiksmīgas pārejas prakses elementiem
- 3) iemācīties izvirzīt reālus mērķus pārejas prakses īstenošanai savā kontekstā

AKTIVITĀTES	LAIKS	RESURSI
Vienlīdzības nodrošināšana izglītībā - Siskas stāsts - darbs ar piemēriem	80 min.	Pielikumi Iekļaušanas stāsti – 1.stāsts, 2.stāsts un 3.stāsts, 4.stāsts Mentimets
Kur mēs esam attiecībā uz pārejas prakses ieviešanu?	40 min.	Darba lapas/PPP ar jautājumiem pārdomām, pielikums Pārejas prakses pašnovērtējums: iespējamie jautājumi pārdomām (garākā versija)
Pārtraukums 20 min.		
Pārejas prakses plānošana (prāta vētra)	40 min.	Pielikums Pārejas prakses plānošana: rīks prāta vētrai/ PPP ar tabulu no LIFT metodoloģijas
Pārejas prakses plānošana - SMART plāna veidošana	40 min.	Pielikums Pārejas prakses plānošana: SMART metode
Izvērtēšana un noslēgums	20 min.	

VIENLĪDZĪBAS NODROŠINĀŠANA IZGLĪTĪBĀ

Mērķis:

Palielināt dalībnieku izpratni par nepieciešamību nodrošināt labu atbalstu pārejā neaizsargātām ģimenēm. Palielināt dalībnieku zināšanas par iekļaujošām pārejas praksēm.

Laiks:

[PPP]

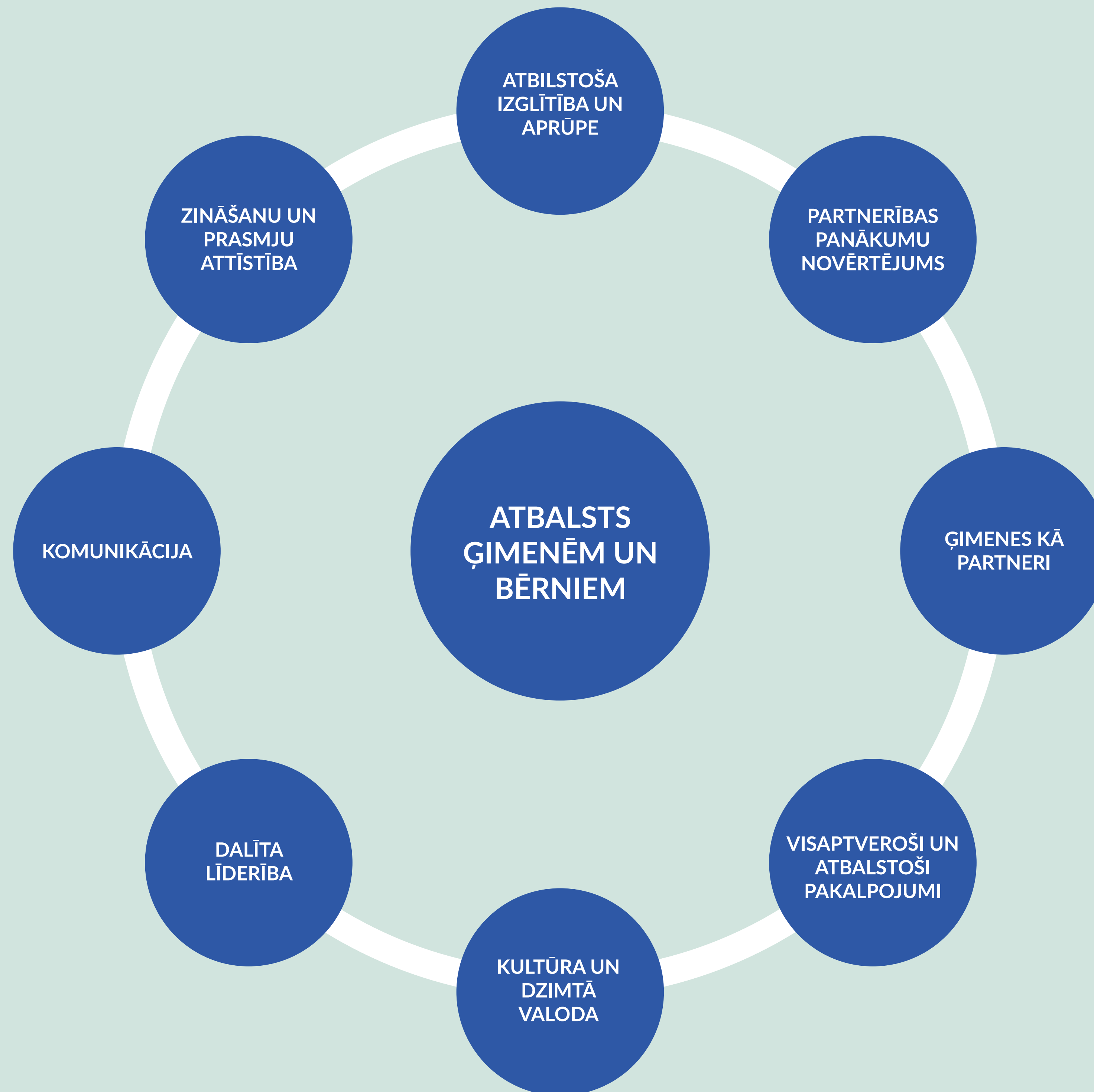
Minilekcija:

Pāreja ir grūtāka bērniem no neaizsargātām grupām (bērni ar invaliditāti, bērni ar īpašām vajadzībām, bērni no ģimenēm ar sliktu sociālekonomisko situāciju, bērni no citas valsts, ar citu dzimto valodu u.t.t.)

Bieži vien šie bērni ir pakļauti vairāku riska faktoru mijiedarbībai, tostarp nekvalitatīvai mājas mācību videi; zemām skolotāju gaidām attiecībā uz viņu kompetenci; un atšķirīgām gaidām attiecībā uz vecāku un skolotāju mijiedarbību (Peters, 2010). Sociāli ekonomisko prasmju atšķirības pēdējā pirmsskolas gadā padara pārejas periodu par kritisku. Bērni no nelabvēlīgas vides biežāk apmeklē zemas kvalitātes pirmsskolas iestādes (vai neapmeklē tās vispār, kā tas ļoti bieži notiek Horvātijas gadījumā) un skolas, un tāpēc viņiem ir lielāka iespēja piedzīvot zemas kvalitātes pārejas (Currie and Thomas, 2000; Zhai, Reivers un Džounss, 2012). Tāpēc viņi ir vairāk pakļauti attīstības sasniegumu zaudējumam (Melhuish et al., 2015) un izbalēšanas efektam (Currie and Thomas, 2000; Zhai, Raver and Jones, 2012) (viss no OECD, 2017).

Currie un Thomas (1995) atklāja, piemēram, ka ieguvumi no dalības Amerikas Savienoto Valstu Head Start pirmsskolas programmā afro-amerikāņu bērniem izzuda pirmajos skolas gados, savukārt balto bērnu izglītības ieguvumi no pirmsskolas izglītības saglabājās līdz pusaudža vecumam, jo viņi apmeklēja skolas ar labāku izglītības kvalitāti nekā viņu afroamerikāņu vienaudži. Tāpēc bērni un ģimenes, kas pakļauti sociāli ekonomiskiem riska faktoriem, visticamāk, gūs labumu no kvalitatīvām pārejas aktivitātēm (LoCasale-Crouch et al., 2008) (visi no ESAO, 2017).

Lai sniegtu atbalstu bērniem un ģimenēm pārejas periodā, ir svarīgi:

Regional Educational
Laboratories Early Childhood
Collaboration Network (1995)

Avots: Terrific Transitions:
Ensuring Continuity of
Services for Children and
their families (Southeastern
Regional Vision for Education
(SERVE), 1997

ĢIMENES KĀ PARTNERI - Ģimenes ir neatņemama mājas, skolas un kopienas partnerības sastāvdaļa un galvenie lēmumu pieņēmēji attiecībā uz savu bērnu aprūpi un izglītību.

DALĪTALĪDERĪBA - Mājas, izglītības iestāde un kopiena ir vienlīdzīgi partneri, kas kopīgi vada lēmumu pieņemšanu.

VISAPTVEROŠI UN ATBALSTOŠI PAKALPOJUMI - Aprūpe un izglītība, veselības aprūpe un sociālie pakalpojumi ir pilnībā vērsti uz katra bērna un viņa ģimenes visu vajadzību un apstākļu klāstu.

KULTŪRA UN DZIMTĀ VALODA - Pakalpojumi atbilst ģimeņu mājas kultūrai un saziņa tiek nodrošināta dzimtajā valodā.

KOMUNIKĀCIJA - Ģimenes, skolas un kopienas partneri uztur atklātu saziņu un ievēro konfidencialitāti.

ZINĀŠANU UN PRASMJU ATTĪSTĪBA - Ģimenes, skolas un kopienas partneri strādā kopā, lai attīstītu savas zināšanas un prasmes un kopienas pakalpojumu kapacitāti.

ATBILSTOŠA IZGLĪTĪBA UN APRŪPE - Aprūpes un izglītības pakalpojumi ir attīstības un kultūras ziņā piemēroti.

PARTNERĪBAS PANĀKUMU NOVĒRTĒJUMS - Ģimenes, skolas un kopienas partneri dokumentē savus centienus un izmanto novērtējumos iegūto informāciju, lai uzlabotu savas programmas un praksi.

Ir svarīgi uzsvērt, ka visi šie 8 elementi ir ļoti svarīgi, lai panāktu vispārēju nepārtrauktību un veicinātu pārejas mīkstināšanu visos gadījumos, taču tie kļūst īpaši nozīmīgi attiecībā uz sociālās atstumtības riskam pakļautām ģimenēm, kā tas būs redzams turpinājumā, Sisakas skolas piemērā.

Aktivitāte 1:

1. Dalībnieki tiek sadalīti 4 neviendabīgās grupās un katra grupa strādā ar vienu no iekļaujošās prakses piemēriem: programma „Gatavs skolai” („Get Ready for School”), spēļu centri-rotālietu bibliotēkas un piemērs par patvēruma meklētājiem. Viena grupa var izvēlēties, pie kura stāsta tā vēlas strādāt.
2. Grupās ir jāapspriež sekojoši jautājumi:
 Kādā veidā apraktītā prakse ir iekļaujoša?
 Kā šajos piemēros tiek veicināta zināšanu un prasmju attīstība? (piezīme vadītājam: programmas “Gatavs skolai” vadītāji tika iepriekš izglītoti, ģimenes tiek apmācītas, lai radītu mājās stimulējošu vidi, praktizējot dažādas spēles pirmslasīšanas un pirmsmatemātisko prasmju attīstīšanai, vecāku zināšanas par audzināšanu tiek paplašinātas)
 Kā ir ar atsaucīgiem pakalpojumiem un sabiedrības lomu? (piezīme vadītājam: brīvprātīgie, kas palīdzēja veidot neformālu vidi – spēļu centru (Play Hub), vietējās iniciatīvas komandas locekļi no dažādām nozarēm, kas atbalsta spēļu centra darbību, brīvprātīgie).
 Kā ar kultūru un dzimto valodu? Kā šīs specifikas tika ņemtas vērā? (piezīme vadītājam: apmetnes apmeklējumi, lai veicinātu iesaisti, dzimtās valodas svinēšana bērnudārzā, radošo darbnīcu īstenošana apmetnē) - **10 min**
3. Pēc atgriešanās lielajā grupā, dalībnieki prezentē secinājumus, kamēr vadītājs vada diskusiju, izmantojot iepriekš minētās piezīmes vadītājam - **20 min**.

Aktivitāte 2:

Dalībniekiem būs iespēja dalīties savos piemēros un gūt jaunas idejas, kā padarīt praksi iekļaujošāku, atbildot uz šādiem jautājumiem ar Mentimetra palīdzību:

Ar kādām neaizsargātām grupām jūs strādājat? Iespējas: bērni, kuriem valsts valoda nav dzimtā valoda, bērni ar invaliditāti, bērni no ģimenēm ar zemu sociālekonomisko stāvokli, citi

Kādi ir iekļaujošās pārejas prakses piemēri jūsu gadījumā? Sadarbība ar speciālistiem, sadarbība ar citām institūcijām, mājas vizītes, atbalsts valsts valodas apguvē, bērna ģimenes kultūras elementu iekļaušana klasē, vienaudžu atbalsta organizēšana, citi

Pēc atbilžu analīzes dalībniekiem tiek jautāts:

Kādā veidā jūs pielāgotu pārejas praksi, lai to padarītu iekļaujošāku? - **30 min**.

PĀREJAS PRAKSES PLĀNOŠANA - 1.DAĻA

Mērķis:

Dalībnieki savā darbā izvirzīs reālus mērķus pārejas prakses īstenošanai.

Laiks:

Aktivitāte:

1. Katrs no dalībniekiem individuāli aizpilda pielikumu „Pārejas prakses plānošana: rīks prāta vētrai” un dalās savās pārdomās mazās, viendabīgās grupās - **20 min**
2. Pārstāvji no mazajām grupām dalās ar grupu diskusiju rezultātiem lielajā grupā. - **20 min.**

*Adaptēts no LIFT metodoloģijas, Artevelde University of Applied Sciences.

PĀREJAS PRAKSES PLĀNOŠANA - 2.DAĻA

Mērķis: Dalībnieki papildinās zināšanas par to, kā izvirzīt mērķus, lai atvieglotu pārejas prakses ieviešanu.

Laiks: 40 min

Minilekcija:

Mērķu izvirzīšana ietekmē to sasniegšanu, izmantojot četrus mehānismus (*Latham un Budworth, 2007*):

1. nostiprinot uzmanības fokusu un virzot pūles uz mērķtiecīgām aktivitātēm
2. aktivizējot uzvedību
3. stiprinot neatlaidību
4. izraisot uzvedības attīstību un izmaiņas

Viena no vispazīstamākajām mērķu noteikšanas metodēm ir SMART tehnika, kas uzsver, ka ļoti nozīmīgi ir, lai mērķis būtu:

- Specific/ specifisks,
- Measurable/ izmērāms
- Achievable/ sasniedzams
- Relevant/ atbilstošs
- Timely/ savlaicīgs

(*Doran, 1981*).

Aktivitāte:

1. Pamatojoties uz prāta vētru, dalībnieki tiek lūgti izveidot individuālu plānu pārejas prakses īstenošanai, izmantojot savas TAGAD vai WOW idejas (dalībnieki var izvēlēties) no iepriekš redzamās diagrammas, izmantojot pielikumu Pārejas prakses plānošana: SMART tehnika. Atgādinām dalībniekiem rūpīgi izstrādāt 3. kolonnu un pierakstīt soļus, kā viņi sasniegs daļu no izvirzītā mērķa līdz nākamajai tikšanās reizei, jo nākamajā reizē mēs atsauksimies uz viņu praksē ieviestajām izmaiņām. - **10 min**
2. Pāris plāni tiek analizēti, izmantojot SMART kritērijus, un, ja nepieciešams, tiek koriģēti. - **30 min**

4.DIENA

-PIELIKUMI-

IEKĻAUŠANAS STĀSTI

1. STĀSTS

Nabadzība, slikts uzturs, kā arī mazāk izglītoti vecāki ir galvenie iemesli, kāpēc romu bērniem ir nevienlīdzīgas iespējas salīdzinājumā ar citiem bērniem. Romu bērni lielākoties tiek iekļauti īsākās pirmsskolas programmās kopumā 250 vai 150 stundas gadā pirms skolas gaitu sākšanas, un, salīdzinot ar vienaudžiem, kas dzīvo viņu tuvumā, viņiem ir daudz mazākas iespējas tikt iekļautiem vispārējās pirmsskolas izglītības programmās un viņu apkārtējā vidē ir ievērojami mazāk tādu mācīšanos veicinošu stimulu kā bilžu grāmatas un grāmatas. Šis ir stāsts par to, kas notiek, kad profesionāli veido partnerattiecības ar ģimenēm no neaizsargātām grupām un kopā ar ģimenēm un citiem speciālistiem veido risinājumu visiem bērniem.

Programma **“Gatavs skolai”** aizsākās 2015. gada oktobrī ar mērķi dot iespēju skolotājiem veidot partnerattiecības ar pirmsskolas vecuma bērnu ģimenēm un atbalstīt ģimenes stimulējošākas mājas vides veidošanā. Puse no darbnīcām notika bērnudārzā un puse skolā. Programmu kopīgi vadīja pirmsskolas un skolas pedagogi, un tajā piedalījās bērni, kas apmeklēja pirmsskolas programmu, un viņu vecāki. Programmā ietilpa 25 darbnīcas un Sisakas pilsēta nodrošināja līdzekļus vecāku un bērnu nogādāšanai uz un no darbnīcām. Turpmākajos gados daži semināri tika rīkoti arī romu apmetnē kā daļa no atbalsta stratēģijas. Nodarbības bija paredzētas pirmsskolas vecuma bērnu vecākiem. Pašu darbnīcu mērķis ir parādīt vecākiem aktivitātes un spēles, kuras viņi var spēlēt kopā ar bērniem, ikdienas un plānotajās aktivitātēs, lai attīstītu viņu prasmīšanos, pirmsmatemātiskās un pirmsrakstīšanas prasmes. Tāpat nodarbībās tika piedāvātas dažādas audzināšanas tēmas.

Darbnīcas nav īpaši domātas trūcīgām ģimenēm vai personām no citām neaizsargātām grupām, bet gan visiem vecākiem, kuri vēlas pavadīt laiku kopā ar saviem bērniem, piepildītu ar kvalitatīvām neformālām aktivitātēm, kas viņus iedvesmo. Taču savas vienkāršības dēļ šīs darbnīcas piemērotas arī tiem vecākiem, kuri ir analfabēti vai kuriem mājās nav daudz bilžu grāmatu vai iegādāto rotaļlietu un galda spēļu bērniem. No katras darbnīcas katrs vecāks dodas mājās ar drukātu materiālu, no kura kopā ar bērnu var viegli izveidot spēli, ko kopā ar bērnu spēlēt mājās – un spēlējoties bērns attīsta jaunas prasmes. Reizi mēnesī viņi atnes mājās bilžu grāmatu, kuru bērni ar nepacietību gaida. Pašā darbnīcā vecāki izmēģina kādu spēli vai iemācās lasīt bērniem bilžu grāmatas. Ja darbnīcā ir bērni, vecāki spēlē spēli ar saviem bērniem, kā arī citiem bērniem un vecākiem. Sniedzot vecākiem iespēju atbalstīt bērnus pirms matemātikas un sākotnējās lasīšanas un rakstīšanas prasmju attīstīšanā, kā arī mācību materiālus un bilžu grāmatas, tiek bagātināta mācību vide katrā pirmsskolas iestādē. Citējam vienu no izglītības dalībniekiem.

„Man jau ir četri bērni - ko es vēl varētu iemācīties? Bet es uzzināju tik daudz. Jūs mācāties un lietderīgi pavadāt laiku kopā ar savu bērnu”

Mamma

2.STĀSTS

2018. gada pirmajā pusē, kad uz Sisaku pārcēlās ģimene no Sīrijas, divi skolēni tika integrēti Brāļu Bobetko pamatskolas 3. klasē un viens skolēns 1. klasē. Viņi bija iesaistīti visās aktivitātēs, tomēr valodas barjeras dēļ tas bija izaicinājums gan bērniem, gan profesionāļiem. Pēc tam 2019./2020.mācību gada sākumā šajā skolā ieradās jau 17 skolēni no Sīrijas. Skolēni tika novērtēti, sadalīti klasēs pēc vecuma. Sisakas pilsēta nodrošināja mācību grāmatas un skolas somas, savukārt skolas kancelejas preces nodrošināja Atvērtā akadēmija Soli pa solim Horvātijā, ar kuru skola sadarbojas jau gadiem ilgi. Valodas barjeras dēļ skolotāji sazinājās dažādos veidos (piemēram, ar Google tulkotāja starpniecību). Turklāt Sarkanais Krusts nodrošināja skolai vairākus brīvprātīgos darbiniekus, kuri pēcpusdienā skolā mācīja horvātu valodu sīriešu skolēniem un viņu vecākiem. Klasēs skolēni sapratās diezgan ātri, un citi skolēni viņus labi pieņēma. Bērniem tika nodrošināta bezmaksas ēdināšana - ēdināšana skolā tika pielāgota islāma reliģijas un islāma kopienas audzēkņiem, palīdzēja arī islāma

reliģijas skolotājs un viņa ģimene. Skola organizēja akciju skolā un savāca drēbes, apavus un traukus, kā arī finansējumu papildus nodarbībām horvātu valodas apguvei (ar Zinātnes un Izglītības ministrijas atļauju). Vēl viens skolotājs tika nolīgts, lai katru dienu vadītu papildus stundas ar skolēniem horvātu valodā pēc viņu parastajām nodarbībām. Viņiem vienmēr bija nodarbības vienā klasē, kas atšķiras no citām klasēm – viņi tajā varēja atpūsties tā, it kā atrastos savās mājās. Otrajā semestrī lielākā daļa studentu pārcēlās prom, neinformējot skolu par to, uz kuriem dodas. Šobrīd skolā ir palikuši 6 skolēni no divām ģimenēm. Šie skolēni apmeklēja arī tiešsaistes nodarbības; viņiem veicās ļoti labi, jo viņi strādāja ar horvātu valodas skolotāju caur Skype. Skolēni aktīvi iesaistījās ārpusskolas pasākumos, īpaši Studentu kooperatīvā.

3.STĀSTS

Iekļaušanas stāsts - TOY spēļu centri

Pagājuši jau vairāk nekā četri gadi, kopš Latvijā ir atvērts un darbojas TOY spēļu centrs – draudzīga un iekļaujoša tikšanās un resursu vieta, kuru var apmeklēt ne tikai bērni, bet arī visa ģimene. Pirmais durvis vēra spēļu centrs- rotaļlietu bibliotēka “Ringla” Jelgavā, bet divus gadus vēlāk tam pievienojās TOY spēļu centrs Daugavpils pilsētā. Visu šo gadu laikā TOY spēļu centri ir īpaša vieta, kur var sanākt kopā ļoti dažādas ģimenes un paaudzes, lai kopā drošā un patīkamā atmosfērā izklaidētos, mācītos un rotaļātos.

Spēļu centru darbība ir balstīta uz „TOY for Inclusion” pieeju, kas veicina iekļaujošu neformālo pirmsskolas izglītību, un to izstrādāja International Child Development Initiatives (ICDI) sadarbībā ar NVO un vietējām pašvaldībām 8 valstīs, tostarp Latvijā. Spēļu centri nodrošina rotaļu, mācīšanās un socializācijas iespējas bērniem un viņu vecākiem, kā arī veicina starppaaudžu aktivitātes, kurās ir iesaistīti vecvecāki un citi apkārtnē dzīvojoši gados vecāki pieaugušie. To viesmīlīgā un iekļaujošā atmosfēra piesaista mazus bērnus un viņu ģimenes. Īpaša uzmanība tiek pievērsta romu un citu sociālās atstumtības riskam pakļauto ģimeņu uzrunāšanai. Ģimenes pulcējas, lai spēlētu, satiktos un piedalītos radošās un sabiedriskās aktivitātēs. Uz rotaļām balstītas aktivitātes tiek organizētas, lai atbalstītu radošumu, palielinātu pārliecību, attīstītu sociālās, emocionālās un verbālās prasmes un atraisītu katra bērna potenciālu. Tas palīdz bērniem pāriet uz formālo izglītību, uzlabojot viņu izglītības pieredzi un sniegumu ilgtermiņā. Faktiski, TOY spēļu centri ir elastīgs risinājums, kas piedāvā izglītības iespējas visiem tiem bērniem, kuri bieži tiek izslēgti no formālās izglītības pakalpojumiem.

Spēļu centri arī veicina pāreju no pirmsskolas uz skolu, sadarbībā ar skolām un pirmsskolas izglītības iestādēm organizējot sapulces vai informatīvas nodarbības vecākiem, kurās vecākiem ir iespēja drošā un ierastā gaisotnē iegūt atbildes uz daudziem interesējošiem jautājumiem.

Spēļu centrs piedāvā ne tikai iespēju spēlēties un mācīties uz vietas, bet arī iespēju aizņemties kādu spēli vai rotaļlietu un spēlēties ar tām mājās. Īpaši šo pakalpojumu novērtē ģimenes, kuru finansiālās priekšrocības neļauj bieži iegādāties jaunas spēles vai grāmatas, jo bērniem tiek nodrošināta iespēja spēlēties un mācīties ar spēļu centru piedāvātajiem materiāliem. Tādā veidā ģimenes, rotaļājoties, var palīdzēt bērniem attīstīt formālās izglītības iegūšanai nepieciešamās prasmes un zināšanas arī mājās.

Vairāk par TOY pieeju - <https://www.reyn.eu/toy4inclusion/>

¹ Play Hubs in Local communities: The TOY for Inclusion Approach
<https://reyn.eu/wp-content/uploads/2020/07/FAQs-TOY-For-Inclusion.pdf>

PIELIKUMS 18

PĀREJAS PRAKSES PAŠNOVĒRTĒJUMS

Iespējamie jautājumi pārdomām

- Vai kādas no aktivitātēm sākas veselu gadu pirms skolas?
- Vai aktivitātes sniedz savlaicīgu informāciju, kas nepieciešama ģimenēm, bērniem un skolotājiem?
- Vai tiek īstenotas dažādas aktivitātes, sākot no zemas intensitātes (piemēram, paziņojums par reģistrāciju skolā) līdz augstas intensitātes (piemēram, skolas skolotāja mājas vizīte pirms skolas)?
- Vai ir aktivitātes, kurās skolas ir proaktīvas (tādas, kas prognozē situāciju, ne tikai reaģē uz to)?
- Vai bērna pirmsskolas programmā ir aktivitātes, ko izmanto, lai atbalstītu pārejas procesu?
- Vai ģimenēm ir pieejamas aktivitātes viņu dzimtajā valodā un vai šīs aktivitātes ir piemērotas ģimenes kultūrai?
- Vai ir izvēles iespējas aktivitāšu piedāvājumā, lai apmierinātu katras ģimenes unikālās vajadzības un kontekstu, jo pāreja nav “viens izmērs der visiem” process?
- Vai mācību gada laikā ir aktivitātes, kas turpina iesaistīt ģimenes un palīdz stiprināt ģimenes un skolas sadarbību?
- Kāds ir jūsu viedoklis par to, kā abas sistēmas (pirmsskola un skola) atšķiras/ir līdzīgas un kā tas ietekmē bērna pāreju no pirmsskolas uz skolu?

Adaptēts no: <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED583131.pdf>

PĀREJAS PRAKSES PLĀNOŠANA: RĪKS PRĀTA VĒTRAI

*Adaptēts no LIFT metodoloģijas, Artevelde University of Applied Sciences.

PĀREJAS PRAKSES PLĀNOŠANA: SMART METODE

Mērķis

(Ko es plānoju sasniegt? Ko es mainīšu savā praksē?)

Kādas aktivitātes īstenošu

(Ko es darīšu? Kādus soļus speršu un kad?)

Kādus pasākumus es speršu līdz mūsu pēdējai apmācības dienai?

Resursi

(Kāda veida atbalsts man ir nepieciešams? Kas un kā var man palīdzēt?)

Indikatori

(Kā es zināšu, ka man ir izdevies? Ko tieši es ceru mainīt?)

5.DIENA

SEKO PĒC PĀRIS NEDĒLĀM

Mērķis:

dalībnieki varēs reflektēt
pārejas prakses ieviešanu un
plānot uzlabojumus.

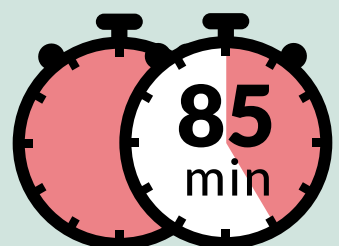
AKTIVITĀTES	LAIKS	RESURSI
Refleksija par praksē īstenotajām aktivitātēm apmācību laikā	85 min.	
Pārtraukums 20 min.		
Izaicinājumu risināšana	100 min.	
Individuālo plānu pārskatīšana un uzlabošana	15 min.	
Izvērtējums un noslēgums	20 min.	

REFLEKSIJA PAR PRAKSĒ ĪSTENOTAJĀM AKTIVITĀTĒM APMĀCĪBU LAIKĀ

Mērķis:

Dalībnieki tiks aicināti reflektēt par saviem individuālajiem plāniem, kas tika izstrādāti semināra 4. dienā un īstenoti praksē līdz šai nodarbībai.

Laiks:

Aktivitāte:

1. Dalībnieki tiek aicināti individuāli pārdomāt savu īstenoto individuālo plānu - zemāk esošā tabula var palīdzēt viņiem atspoguļot īstenotās aktivitātes. **15 min**
2. Pēc tam viņi tiek lūgti dalīties savās pārdomās mazās grupās. **40 min**
3. Viens pārstāvis no katras grupas prezentē galvenos mazās grupas diskusijas secinājumus lielajā grupā. **30 min**

Refleksija par izmaiņām, kas īstenotas praksē

Ko jūs ieviesāt savā praksē?

Galvenās atziņas pēc ieviestajām izmaiņām

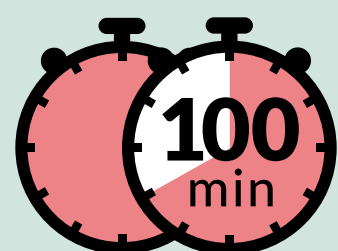
Izaicinājumi, ar kuriem saskārāties un kurus vēlaties atrisināt

IZAICINĀJUMU RISINĀŠANA

Mērķis:

Dalībnieki atrisinās identificētos izaicinājumus saistībā ar īstenotajām aktivitātēm un tiks nodrošināta iespēja koleģiālam atbalstam mazās, daudzveidīgās grupās.

Laiks:

Aktivitāte:

1. Dalībnieki tiek aicināti individuāli ģenerēt jautājumus, kas vēl jāatrisina, domājot par īstenotajām aktivitātēm. - **5 min**
2. Dalībnieki sadalās mazās, daudzveidīgās grupās. - **5 min**
3. Katrs grupas dalībnieks dalās ar sev šī brīža svarīgāko un aktuālāko izaicinājumu saistībā ar īstenotajām aktivitātēm un lūdz citiem dalībniekiem koleģiālu atbalstu šajā izaicinājumā. - **70 min**
4. Katra grupa iepazīstina lielo grupu ar visiem izaicinājumiem, kurus tā ir risinājusi un kādus risinājumus ir sasniegusi. - **20 min**

INDIVIDUĀLO PLĀNU PĀRSKATĪŠANA UN UZLABOŠANA

Mērķis:

dalībnieki pārskatīs un uzlabos savus individuālos plānus.

Laiks:

Aktivitāte:

1. Dalībnieki tiek aicināti patstāvīgi pārskatīt un uzlabot savus individuālos plānus. - **10 min**
2. Daži pārstāvji iepazīstina ar savu pārskatīto un uzlaboto plānu. - **5 min**

Papildu materiāli, ko dalībniekiem var piedāvāt viņu turpmākai plānošanai un pārdomām par pārejas prakses ieviešanu pēc šī semināra, ir atrodami pielikumā "PAŠREIZĒJĀS PRAKSES IZVĒRTĒŠANA".

5.DIENA

- PIELIKUMI -

PAŠREIZĒJĀS PRAKSES IZVĒRTĒŠANA

PAŠREIZĒJĀ PRAKSE UN TĀS NORISES MĒNESIS	SADARBĪBAS MĒRĶIS	KAS VEIKSMĪGI STRĀDĀ?	KAS NESTRĀDĀ?	IESPĒJAMIE IEMESLI	IETEIKUMI	PAPILDU INFORMĀCIJA
	Piem., bērns – bērns, skola – bērns, skola – ģimene, skola – skola, skola – kopiena u.c.	Kas šajā praksē ir visefektīvākais?	Kur šī prakse īsti nenostrādā bērniem, vecākiem, skolotājiem un citiem?	Ja pastāv nepilnības, kādi ir to iespējamie iemesli	Kādi ir daži ieteikumi šīs prakses uzlabošanai?	Kas varētu palīdzēt apstiprināt informāciju, ko esat savācis par šo praksi? Ar ko vēl jums vajadzētu runāt? Ko vēl jūs vēlētos uzzināt?

Avots: Steps to Kindergarten Transition: A Guide to a Successful Transition to Kindergarten (School Readiness Task Force, Hawai'i Good Beginnings Interdepartmental Council, 2004)

IZMANTOTĀ LITERATŪRA:

1. Artevelde University of Applied Sciences. Learning in Facilitated Team: Facilitator Manual.
2. Burke Walsh, K. (1997). Creating child-centered classrooms 6-7 years old. New York: Open Society Institute.
3. Čagalj Huber, S. (2021). Tranzicija u ranom djetinjstvu – od obitelji preko vrtića do škole. Dijete, vrtić, obitelj, 98, 2-4.
4. Dockett, S., Perry, B. (2014), Continuity of Learning: A resource to support effective transition to school and school age care. Canberra, ACT: Australian Government Department of Education.
5. Dockett, S. i Perry, B. (2007). Transitions to School: Perceptions, Expectations, Experiences. Sydney: UNSW Press.
6. Doran, G. T. (1981). There's a S.M.A.R.T. Way to Write Management's Goals and Objectives. Management Review, 70, 35-36.
7. Early, D. M., Pianta, R. C., Taylor, L. C., Cox, M. J. (2001), Transition practices: Findings from a National Survey of Kindergarten Teachers. Early Childhood Education Journal, 28 (3), 199-206.
8. Einarsdottir, J., Perry, B., Dockett, S. (2008.): Transition to School Practices:
 - Comparisons from Iceland and Australia. Early Years: Journal of International Research & Development, 28, 47–60.
<https://doi.org/10.1080/09575140801924689>.
9. European Commission, Directorate-General for Education, Youth, Sport and Culture, (2014). Study on the effective use of early childhood education and care (ECEC) in preventing early school leaving (ESL): final report, Publications Office.
10. Einarsdottir, J., Perry, B., Dockett, S. (2008.): Transition to School Practices: Comparisons from Iceland and Australia. Early Years: Journal of International Research & Development, 28, 47–60.
<https://doi.org/10.1080/09575140801924689>.
11. Griebel, W., Niesel, R. (2009), A developmental psychology perspective in Germany: co-construction of transitions between family and education system by the child, parents and pedagogues. Early Years, 29 (1), 59–68.
12. Henok, M (2020). Različite mogućnosti suradnje. Zrno: časopis za obitelj, vrtić i školu, 140-141(166-167), 29 - 30.
13. Heraković, K. i Kovač, H. (2021). Tranzicija – most u obrazovanju. Dijete, vrtić, obitelj, 98, 19-20.
14. Izmjene i dopune Nacionalnog kurikulumu za rani i predškolski odgoj i obrazovanje –prijedlog (2017.): Pristupljeno s: <https://mzo.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/Obrazovanje/NacionalniKurikulum/NacionalniKurikulumi/Nacionalni%20kurikulum%20ranog%20i%20pred%C5%A1kolskog%20odgoja%20i%20obrazovanja.pdf> (11. listopada 2020.)
15. Latham, Gary P., Budworth, Marie-Hélène (2007). The study of work motivation in the 20th century. U: Koppes, L.L., Thayer, P.W., Vinchur, A.J., Salas, E. (Ur.), Historical perspectives in industrial and organizational psychology. Series in applied psychology (str. 353-382). Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.
16. Letina, A. (2016). Strategije aktivnog učenja u nastavi prirode i društva. Školski vjesnik: časopis za pedagošku teoriju i praksu, 65(1), str. 7-31.
17. Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta RH (2014.): Nacionalni kurikulum za rani ipredškolski odgoj i obrazovanje (NN 5/2015).
18. OECD (2017.): Starting Strong V: Transitions from Early Childhood Education and Care to Primary Education, Starting Strong. OECD Publishing: Pariz. <https://doi.org/10.1787/9789264276253-en>.
19. Perry, B., Dockett, S. (2007), Voices of children in starting school (report). Wollongong Transition to School Network. (Pristupljeno s: http://www.transitiontoschool.net/uploads/2/9/6/5/29654941/voices_of_children_in_starting_school_-_bob_perry_and_sue_dockett.pdf).

20. Petriwskyj, E., A. (2010), Transition to School Of Diverse Learners (Doktorska disertacija). Queensland University of Tehnology: Faculty of Health.
21. Pianta, R. C., Rimm-Kaufman, S.E., Cox, M.E. (1999.): Introduction: An ecological approach to kindergarten transition. U: Pianta, R. C. i Cox, M. J. (ur.).The transition to kindergarten (str. 3-12). Baltimore, MD: Paul H. Brookes.
22. Pučko otvoreno učilište Korak po korak (2021). Čime je popločan put na prijelazu djece iz vrtića u školu? Pristupljeno s: <https://www.korakpokorak.hr/materijali/cime-je-poplocan-put-na-prijelazu-djece-iz-vrtica-u-skolu>.
23. Rauch, V., Kramarić, S i Ščetko, M. (2021). Zajedno za lakši prijelaz. Dijete, vrtić, obitelj, 98, 5-10.
24. School Readiness Task Force, Hawai'i Good Beginnings Interdepartmental Council (2004). Steps to Kindergarten Transition: A Guide to a Successful Transition to Kindergarten.
25. Skopljak, E. i Burić, H. (2012). Razvojna mapa djeteta kao podrška prijelazu. Djeca u Europi, 4(7), str.27-28.
26. Somolanji Tokić, I. (2018): Kurikulumske poveznice prijelaza djeteta iz ustanove ranoga odgoja i obrazovanja u školu. Doktorska disertacija. Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu. Pristupljeno s: <http://darhiv.ffzg.unizg.hr/id/eprint/10089/>.
27. Southeastern Regional Vision for Education (SERVE), (1997). Terrific Transitions: Ensuring Continuity of Services for Children and their families.
28. Štefančić, M. (2021). Mekani prijelaz iz vrtića u školu. Dijete, vrtić, obitelj, 98, 11-12.
29. Tankersley, D., Saifer, S. and Ionescu M. (2020). Vrtići koji su usmjereni na dijete i promoviraju demokraciju: Pristup Korak po korak.
30. Tankersley, Brajković i Hadžar (2012). Competent educators from the 21st century.
31. Transition is our mission. (2022). Educational Research Institute. Published: <https://timtransition.files.wordpress.com/2022/01/tim-international-brochure.pdf>
32. UNICEF (2018). Learning through play: Strengthening learning through play in early childhood education programmes.
33. Visković, I. (2018.): Transition processes from kindergarten to primary school. Croatian Journal of Education: Hrvatski časopis za odgoj i obrazovanje, 20(3), 51-75.